

TBK m. 158'e Göre Ek Süre Kavramı ve Ek Sürenin Verilmesi Gereken Durumlar

Der Begriff der Nachfrist gemäß Art. 158 des Türkischen Obligationenrechts (TBK) und die Fälle, in denen eine Nachfrist zu gewähren ist

Doç. Dr. Fatih Gündoğdu¹

ÖZ

TBK m.158 alacağına kavuşmak için hukuki yollara başvuran, ancak yaptığı usuli hatalar sebebiyle davası reddedilmiş olan davacıya, bu arada zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre geçmişse son bir imkân tanınmakta ve bu durumda kendisine altmış günlük ek süre verilmektedir. Davacıya davasını ikinci kez mahkeme önüne taşıma imkânı veren bu hak adil yargılanma hakkının gereği olarak ifade edilmiştir. Böylelikle altmış günlük ek süre içerisinde açılan davalarda zamanaşımı ya da hak düşürücü süreye ilişkin savunmalar dinlenmeyecektir. Öğretide ve Yargıtay kararlarında çoğunlukla hükmün uygulanmasının sadece maddede sayılan hallerle sınırlı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca davacının altmış günlük ek süreden faydalanabilmesi için açılan ilk davanın usulden reddedilmesi gerektiği, buna karşın davanın açılmamış sayılmasına yol açan hallerde bu hükmün uygulanamayacağı genel olarak kabul edilmektedir. Aralarında hukuki nitelikleri ve zamanaşımına etkisi bakımından bir fark bulunmaması sebebiyle, düzeltilebilir bir yanlışlık söz konusu olduğu sürece, ek sürenin sadece davanın usuli bir hata ya da eksiklik sebebiyle usulden reddedildiği hallerde değil, davanın açılmamış sayıldığı hallerde de verilmesi gerekir.

¹ T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, (f.gundogdu@iku.edu.tr). ORCID: 0000-0003-1422-565X

Anahtar Kelimeler: *Zamanaşımı, hak düşürücü süre, altmış günlük ek süre, usulden ret, davanın açılmamış sayılması.*

The Concept of the Additional Time Period Under Article 158 Of the Turkish Code of Obligations and the Circumstances in Which It Should Be Granted

ABSTRACT

Article 158 of the Turkish Code of Obligations grants a final opportunity to a plaintiff who has resorted to legal means to obtain their claim but whose initial action has been dismissed due to procedural errors, provided that the statute of limitations or the period for forfeiture of rights has expired in the meantime, and in this case the plaintiff is granted an additional sixty-day period. This rule, which allows the plaintiff to bring the case before the court for a second time, is regarded as a requirement of the right for a fair trial. Therefore, in actions filed within this sixty-day additional period, defenses based on the statute of limitations or the forfeiture period will not be admissible. Legal doctrine and Court of Cassation precedents mostly state that the application of this provision is limited to the situations explicitly listed in the article. Furthermore for the plaintiff to benefit from the sixty-day additional period, the initial lawsuit must be dismissed solely on procedural grounds; however, it is generally accepted that this rule does not apply in cases where the lawsuit is deemed not to have been filed. Since there is no difference between them in terms of their legal nature and effect on the statute of limitations, the additional period must be granted not only in cases where the lawsuit is dismissed on procedural grounds due to a procedural error or deficiency, but also in cases where the lawsuit is deemed not to have been filed, as long as there is a correctable error.

Keywords: *Statute of limitations, period of forfeiture, sixty-day additional period, procedural dismissal, the case being deemed not filed.*

GİRİŞ

Medeni hukukta zamanın geçmesine farklı sonuçlar bağlanmıştır. Bazı durumlarda zamanın geçmesi bir hakkın kazanılmasına neden olurken, bazen hakkın sona ermesine, nihayet bazı durumlarda ise alacağın talep edilebilmesine engel olabilmektedir.

Maddi hukukta süreler zamanaşımı ve hak düşürücü süreler olarak ikiye ayrılmaktadır. Zamanaşımı genel bir ifadeyle bir hakkın kazanılması ya da kaybına yol açacak sürenin dolması anlamına gelmektedir. Zamanaşımı süresinin geçmesi bir hakkın kazanılmasına yol açabileceği gibi (kazandırıcı zamanaşımı), bazı hallerde ise alacağı sona erdirmemekle birlikte talep edilmesinin önünü kapatmaktadır (düşürücü/iskati zamanaşımı). Hak düşürücü süre ise kullanılmadığı takdirde hakkı sona erdiren süredir. Hak düşürücü sürenin geçmesiyle, sadece hakkın ileri sürülebilirliği değil, hakkın kendisi de ortadan kalkmaktadır.

Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) zamanaşımını durduran ve kesen sebepler düzenlenmiştir. TBK m.153'te belirtilen hallerde zamanaşımı duracak, bu hallerin ortadan kalkmasıyla tekrar kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Bununla birlikte TBK m. 154'te sayılan hallerde ise zamanaşımını o ana kadar işlemiş kısmı sona erecek, süre yeniden başlayacaktır. TBK m.157 f.2'de ayrıca takip hukuku bakımından özel bir düzenlemeye yer verilmiş ve "Zamanaşımı, icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemde sonra yeniden işlemeye başlar" düzenlemesinin getirilmiştir. Buna göre takip hukukunda alacağın takibine ilişkin olarak yapılan her işlemde zamanaşımı yeniden işletmeye başlatacaktır.

Bir davada hâkimin dava hakkında esastan karar vermesi halinde zamanaşımı konusu bir daha önem taşımayacaktır. Buna karşın davanın usulden reddedilmesi halinde ise, sonradan açılan davada zamanaşımı konusu tekrar gündeme gelebilecektir. Zira arada geçen sürede zamanaşımı süresi geçmiş olabilecektir. İşte Türk Borçlar Kanunu bu gibi durumlarda ortaya çıkan sorunu gidermek ve alacaklıyı ortaya çıkabilecek adaletsizliklere karşı korumak amacıyla 158. madde hükmünü getirmiştir. Bu hükümde kanun koyucu maddi hukuka ilişkin

sürelerin hak arama hürriyetinin önüne geçmesini engellemek maksadıyla alacaklıyı koruyan bir hüküm tesis etmiştir.

Söz konusu hükümde dava veya def'inin, mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması sebebiyle reddedilmiş olması halinde, o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklının altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabileceği belirtilmiştir. Buna göre, hükümde sayılan durumlar sebebiyle davanın reddedildiği hallerde alacaklı zamanaşımına ek altmış günlük bir süre kazanacak ve bu süre içinde hakkına/alacağına kavuşmak amacıyla hukuki yollara başvurması halinde, davanın hak düşürücü sürenin geçmesi sebebiyle reddinin ya da borçlu tarafından zamanaşımı def'i ileri sürülmesinin önüne geçebilecektir.

Hükmün uygulanma alanıyla ilgili öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmektedir. Öncelikle hükümde sadece "dava" ve "def'i" ifadelerinin geçmesi sebebiyle, icra takiplerinin de bu hüküm kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hakkında görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bununla birlikte alacaklının ek süreye sahip olacağı durumların maddedeki hallerle sınırlı olup olmayacağı noktasında da tartışma yaşanmaktadır. Ayrıca söz konusu hükmün uygulama alanının sadece davanın usulden reddedilmesi sonucunu doğuran hallerle mi sınırlı olacağı, yoksa davanın açılmamış sayılmasına karar verilen hallerde de uygulanıp uygulanmayacağı meselesinin tartışılması yerinde olacaktır.

Son olarak mülga Borçlar Kanunu (BK) m.137 hükmünde yalnızca zamanaşımı süresinden bahsediliyor olması sebebiyle, bu hükmün hak düşürücü sürelerle bakımından da uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin tartışmanın, TBK m.158'e hak düşürücü sürelerin de eklenmesi sebebiyle son bulduğunu belirtmek gerekir.

I. TBK m.158'İN GETİRİLME AMACI

TBK m.158 hükmüyle kanun koyucu tarafından, alacağına kavuşmak için hukuki yollara başvurmuş, ancak usuli bazı hatalar ya da eksiklikler yüzünden başvurduğu bu yoldan sonuç alamamış olan alacaklının, bu hata ya da eksiklikler sebebiyle kaybettiği zaman

sebebiyle alacağına kavuşamamasının yaratacağı adaletsizlik göz önünde bulundurulmuş ve kendisine böyle bir durumda, tabir-i caizse köprüden önce son çıkış imkânı verilmiştir. Üstelik hükmün varlığına karşı yapılan tüm eleştirilere rağmen hata yapan alacaklıya tanınan bu imkânın sınırları 818 sayılı Kanuna göre 6098 sayılı Kanun'da daha da genişletilmiş, hüküm sadece zamanaşımı bakımından değil, hak düşürücü süreler bakımından da uygulanabilir hale gelmiştir.² Adalet Komisyonu raporunda, düzeltilmesi mümkün bir hata sebebiyle davanın usulden reddinde zamanaşımı için tanınan fırsatın hak düşürücü süre için de tanınmasının, hem hakkın doğası ve hem de adil yargılanma hakkının doğal gereği olduğu belirtilmiştir.³

² Hükmün İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki karşılığı olan Art. 139 OR 1 Ocak 2011 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak yürürlükten kaldırılmadan önce hükmün oldukça geniş bir kullanım alanı olduğu görülmektedir. Özellikle İsviçre Medeni Kanunu'nun miras, aile, kıymetli evrak ilişkilerinden doğan davalar bakımından da bu madde hükmünün uygulanacağı ifade edilmiştir. Hermann Becker, *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch (Bernern Kommentar), Obligationenrecht Band VI, I. Abteilung Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183*, Verlag von Stämpfli & Cie., Bern, 1941, Art. 139, n. 5.

³ Kanun'un Adalet Komisyonu Raporu'nda ayrıca hükmün "maddedeki ifade bütünlüğünün sağlanması" amacıyla kabul edildiği açıklaması yapılmıştır. Bkz. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Tasarısı 12/1/2009 tarihli Adalet Komisyon Raporu, TBMM Bülteni, Dönem 23, Yasama yılı 3, Sıra Sayısı, 321, s. 274. Mülga BK m.137 hükmünde sadece zamanaşımı süresinin sona ermesi ifadesinin yer alması, buna karşın hak düşürücü süreden bahsedilmemesi sebebiyle, ek sürenin hak düşürücü süreler bakımından uygulanıp uygulanmayacağı hususunda farklı görüşler ileri sürülmekteydi. Bazı yazarlar hükümde sadece zamanaşımı süresinden bahsedildiği için, ek sürenin hak düşürücü süreler bakımından uygulanmayacağını kabul ederken (Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2.bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s.99; Y.11. Hukuk Dairesi (HD), E.2007/8079, K.2008/10548, T. 25.09.2008, Lexpera Hukuk Otomasyonu, E.T. 28.12.2025), bazı yazarlar ise hak düşürücü süreler bakımından da bu hükmün uygulanabileceğini ileri sürmekteydi (Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt I*, 6.Bası, Demir-Demir, İstanbul, 2001, s.363; Yavuz Alangoya/Kamil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 8. Bası, Beta

Türk Borçlar Kanunu m.158 hükmü alacaklıyı korumaktadır. Hükmün getirilme amacı, davanın Kanun'da sayılan hallerde reddedilmesi halinde alacaklının davasını ikinci kez mahkeme önüne taşıyabilmesine olanak sağlamak ve maddi hukuka ilişkin sürelerin dava hakkının kullanımının önüne geçmesini engellemektir. TBK m.158 hükmü alacaklıya zamanaşımı süresi dolmuş bir alacağı yeniden dava konusu edebilmesi hakkı tanımakta ya da hak düşürücü süresi geçmiş bir davanın açılmasına olanak sağlamaktadır. Bazı yazarlarca burada asıl amacın hakkaniyeti sağlamak olduğu,⁴ bazı yazarlar tarafından ise bu hükmün kabul edilmesinin temel sebebinin, davanın tekrar görülebilmesinin önüne geçen engelleri kısa bir süreliğine kaldırarak, yargılama hukukunun da amaçlarından biri olan sübjektif hakların gerçekleştirilmesinin sağlanmasına hizmet etmek olduğu ifade edilmektedir.⁵

II. EK SÜRENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

TBK m.158'de öngörülen altmış günlük ek sürenin hukuki niteliği hususunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bazı

Yayınevi, İstanbul, 2011, s.80, dipnot 18. Ergin Akçay, *Türk Borçlar Hukukuna Göre Zamanaşımı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.141; Y. 4.HD E.2001/6489, K.2001/12013, T. 30.11.2001 (Lexpera, E.T. 01.02.2026). TBK m.158 hükmünde açıkça hak düşürücü süre ifadesinin yer almasıyla bu tartışma artık önemini yitirmiştir.

- ⁴ Selahattin Sulhi Tekinay/Sermet Akman/Haluk Burcuoğlu/Atilla Altop, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s.1068; Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2025, s.1147; Akçay, s. 139; Mehmet Erdem, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 313. Bununla birlikte öğretide usul hukuku hükümlerinin davacıya bir hatasını düzeltmek için süre vermesine rağmen davacının bunu kullanmadığı sebebiyle davanın reddedildiği durumlarda, davacıya bunun dışına maddi hukuk hükümleriyle bir ek süre daha tanınmanın uygun olmadığı da ileri sürülmektedir. Bkz. Serkan Ayan, *Zamanaşımının Durması ve Kesilmesi*, Adalet Yayınevi, 2020, Ankara, s.212.
- ⁵ Makbule Serra Korkut, "Türk Borçlar Kanunu'nun 158. Maddesinin Medeni Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi", *Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2021, 3 (1), s.116.

yazarlar⁶ bunun maddi hukuka ilişkin bir süre olduğu görüşünü savunmaktayken, bazı yazarlar ise ek süreyi usuli bir süre olarak yorumlamaktadır.⁷

TBK m.158 maddi hukuka ilişkin zamanaşımı süresinin düzenlendiği hükümler arasında yer almaktadır. Kanun koyucu bu hükme “Borçların ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Zamanaşımı” başlıklı üçüncü bölümün “Zamanaşımı” başlığını taşıyan ikinci ayırımında, zamanaşımı sürelerinin, zamanaşımını kesen ve durduran hallerin hemen ardından yer vermiş ve dolayısıyla bu ek süreyi zamanaşımı için belirlenen süreye ek olarak kabul etmiştir. Ayrıca medeni usul hukukuna ilişkin sürelerin amacının yargılama faaliyetinin mümkün olduğunda hızlı bir şekilde ve belirli bir düzen içerisinde yürütülmesini sağlamak olduğu⁸ göz önünde bulundurulduğunda, bir sürenin usuli süre olarak kabul edilebilmesi için yargılama süreciyle ilgili olması gerekmektedir. Oysaki TBK m.158’de düzenlenen ek sürenin yargılama süreciyle ilgili olduğunu söylemek mümkün değildir. Hükümde verilen ek süre, zamanaşımına ya da hak düşürücü süresine takılmış olan hak sahibinin hakkının tabi olduğu süreyi uzatmaktır. Dolayısıyla bu ek sürenin maddi hukuka ilişkin bir süre olduğu hususunda tereddüt bulunmamalıdır.

⁶ Ayan, s.212; Mehmet Akif Tutumlu, *Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Zamanaşımı ve Zamanaşımı Def’i*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s.222; Akçay, s.140.

⁷ Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2014, s.99,100.

⁸ İlhan E. Postacıoğlu, *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, 6. Bası, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1975, s.355; Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1979, s.115; Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeler Usulü, C. V*, 6. Bası, Demir-Demir, İstanbul, 2001, s.5432; Güray Erdönmez, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, C. I*, 16.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s.687; Hülya Taş-Korkmaz, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’na Göre Hâkimin Belirlediği Süreler ve Bu Sürelerin Hukuki Dinlenilme Hakkı İle İlişkisi”, *Legal Medeni Usul İcra İflas Hukuku Dergisi*, 2008/2, s.409.

III. TBK m.158'İN UYGULANMASINA İLİŞKİN GENEL ŞARTLAR

Alacağına ya da hakkına kavuşmak adına harekete geçmiş, ancak açtığı dava usulden reddedilmiş ve bu arada alacağı zamanaşımına uğramış ya da hak düşürücü süre geçmiş olan davacıya ek bir süre tanıyarak yeniden dava açma imkânı tanıyan TBK m.158'in uygulanabilmesi, hükümde, davanın görevsiz veya yetkisiz mahkemede açılmış olması, davanın düzeltilebilecek bir eksikliğin varlığı sebebiyle veya vaktinden önce açılması sebepleriyle reddedilmesi hallerinde mümkün kılınmıştır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, TBK m.158'e göre davacıya altmış günlük ek süre verilebilmesi için, görevli ya da yetkili olmayan mahkemede açılan ya da düzeltilebilir bir yanlışlık yapılan ilk davanın zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre geçmeden önce açılmış olması gerekir.⁹ İlk davanın açılması anında zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin geçmiş olması halinde bu hüküm uygulama alanı bulamayacaktır. Buna ek olarak zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin altmış günlük sürenin başlangıcından önce dolmuş olması da gerekecektir.¹⁰ Bir başka ifadeyle bu hükmün uygulanabilmesi, zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin reddedilen ilk davanın açıldığı tarih ile ret kararının kesinleştiği tarih arasında dolmuş olması koşuluna bağlıdır.¹¹ Altmış günlük sürenin

⁹ Becker, Art. 139 N.4; Stephen Berti, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch (Zürcher Kommentar)*, 3. Auflage, Band V/ih/1, *Das Erlöschen der Obligationen*, 3. völlig neu bearbeitete Auflage, Schulthess Verlag, Zürich, 2002, Art. 139 N.6; Robert K. Däppen, *Basler Kommentar, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, 4. Auflage, Helbing Lichtenhahn, Basel, 2007, Art. 139 N.6; İlhan E. Postacıoğlu/Sümer Altay, *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s.420.

¹⁰ Postacıoğlu/Altay, s.421; Feyzi Feyzioğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.II, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1977, s. 563. Akçay, s.141; Erdem, s.315.*

¹¹ Öğretide Kılıçoğlu, TBK m.158'e göre dava bazı usûli eksiklikler sebebiyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklının altmış günlük ek süreden faydalanabileceğini, bu hükme göre

başlaması gereken tarihte henüz zamanaşımı dolmamışsa, TBK m.158'deki süreden faydalanma imkânı yoktur; zira böyle bir durumda alacaklının korunmaya ihtiyacı da bulunmamaktadır. Kanun koyucu bu hükmü davacının hatasını telafi edebilmesi amacıyla getirmiştir.¹²

TBK m.158'in uygulanabilmesi için ayrıca, zamanaşımı süresinin altmış günlük ek sürenin başlangıcından önce dolması şartına ek olarak, aynı zamanda alacağın henüz zamanaşımına uğramadığı dönemde alacaklının alacağına kavuşmak için bir hukuki yola başvurmuş, ancak başvurduğu hukuki yoldan usulle ilgili bir sebepten dolayı sonuç alamamış olması da gerekmektedir.

Bununla birlikte, TBK m.158'deki ek süreden faydalanabilmek için, açılan davaların aynı olması gerektiği de belirtilmelidir.¹³ Zamanaşımı süresi dolmadan açılan davanın, kişi, konu ve talep yönünden sonradan açılan davayla aynı olmaması halinde, zamanaşımı def'ine başvuran davalıya karşı davacı, ek süreden faydalanma imkânına sahip olduğunu ileri süremeyecektir.

Bu arada belirtmek gerekir ki, davanın kısmi dava şeklinde açılması halinde zamanaşımı TBK m.154 gereğince yalnız açılan kısım bakımından kesilecek, davaya konu edilmeyen alacak kısmı yönünden zamanaşımı kesilmeyecektir. Buna göre TBK.'nın 158. maddesindeki imkân da sadece davaya konu edilmiş olan kısım için söz konusu

“bu arada henüz zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmamışsa” kalan süre altmış günden az olsa bile alacaklının altmış günlük ek süreden faydalanamayacağını, bu durumda “bu arada henüz zamanaşımı veya hak düşürücü sürenin dolmasına altmış günden az kalan alacaklı” ile “bu arada zamanaşımı veya hak düşürücü süresi dolan alacaklı” arasında bir haksızlığın ortaya çıktığını, maddenin amacının usule ilişkin nedenlerle davanın reddi halinde alacaklıya ek süre tanımak olduğuna göre burada bu iki tür alacaklı arasında ayırım yapılmaması ve bu arada henüz zamanaşımı veya hak düşürücü sürenin dolmasına altmış günden az kalan alacaklıya” da bu hakkın tanınması gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. Kılıçoğlu, s.1147.

¹² Postacıoğlu/Altay, s.421.

¹³ Becker, Art. 139 N.3; Mine Akkan/Efe Direnisa, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, C. I, 16.Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s.255; Ayan, s.194; Erdem, s.316.

olabilecek, usulden reddedilmiş olan ilk davaya hiç konu edilmeyen kısım için davacı bu maddedeki ek süreden faydalanamayacaktır.¹⁴

IV. TBK m.158'İN UYGULANACAĞI HALLER

A. Davanın görevli veya yetkili mahkemede açılmamış olması

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m.20'ye göre "Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi halinde, taraflardan birinin, bu kararın verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden, (...) ¹⁵ süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise, kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi halde dava açılmamış sayılır ve görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkemece bu konuda resen karar verilir."

Davanın görevli ya da yetkili olmayan bir mahkemede açılmış olması halinde, davanın açılmamış sayılmasına kadar geçen süre içerisinde zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin geçmiş olması halinde, davacı TBK m.158'de yer alan altmış günlük ek süre içerisinde davasını açabilecek ve böyle bir durumda davalı zamanaşımı def'ini ileri süremeyecek ya da hak düşürücü sürenin geçtiği yönünde itirazda bulunamayacaktır.¹⁶

¹⁴ Hakan Pekcanıtez/Cemil Simil, *Pekcanıtez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, C. II, 16. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s.1793. İstanbul BAM E.2018/142, K.2018/869, T.20.09.2018 (Lexpera, E.T. 28.01.2026).

¹⁵ Anayasa Mahkemesinin 10.2.2016 tarihli ve E.2015/96, K.2016/9 sayılı kararı ile "... bu karar verildiği andan kesin ise bu tarihten..." ibaresi iptal edilmiş, bu kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı 23.2.2016 tarihinden başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.

¹⁶ Öğretide Ayan, görevsizlik veya yetkisizlik durumunda iki haftalık gönderme isteme süresinin kaçırılmış olması halinde HMK m.95-96'ya göre eski hale getirme kurumundan faydalanma şansına sahip olan davacıya, maddi hukuk hükümleriyle bir ek süre daha verilmesinin adil olmadığını ileri sürmektedir. Yazara göre davacı bu süreyi elinde olmayan sebeplerle kaçırmışsa eski hale getirme kurumunu kullanarak hak kaybını

HMK m.20 f.1'e göre, davacının maddede verilen süre içerisinde dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi halinde zamanaşımı davanın yetkili ya da görevli olmayan mahkemede açılması anında kesilmiş sayılacak, dolayısıyla TBK m.158'in uygulanması söz konusu olmayacaktır.¹⁷ Dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesinin talep edilmemesi halinde ise dava açılmamış ve dolayısıyla TBK m.154 b.2 gereğince zamanaşımı kesilmemiş sayılacaktır. Bunun üzerine TBK m.158 devreye girecek ve alacaklıya son bir imkân tanınacaktır. Dolayısıyla TBK m.158'in ancak, HMK m.20'de belirtilen sürede davacının hükümde gereken şartları yerine getirmemesi sebebiyle davaya görevli ya da yetkili mahkemede devam olunamaması halinde alacaklıya tanınan bir imkân olduğu anlaşılmaktadır.¹⁸

Bununla birlikte görev uyuşmazlığı aynı yargı koluna tabi mahkemeler arasındaki ilişkide konusu edildiği halde, idari ve adli yargı yerleri ile aynı adli yargı içerisinde yer alan ceza ve hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki yargı yolu ilişkisi olarak nitelendirilmektedir.¹⁹ Hukuk mahkemelerinin görevli olduğu bir konuda idare mahkemesinde dava açılması halinde, idare mahkemesi tarafından davanın adli yargıda açılması gerektiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi gerekecektir. Yargıtay tarafından hukuk tekniği açısından yargı yolu uyuşmazlığının, görev uyuşmazlığı ile aynı sonuçları doğurduğu kabul edildiğinden,²⁰ bu durumda HMK m.20'nin kıyasen uygulanması gerekmektedir. Buna göre az evvelki örnekte idare mahkemesinin verdiği davanın reddi kararı üzerine HMK m.20

önleyebilmektedir. Davacının bu süreyi keyfi olarak kaçırmaması halinde ise ek süre tanınmasının altında yatan hakkaniyet düşüncesinin olmadığı ortaya çıkacaktır. Bu nedenle TBK m.158 hükmünün görev/yetkiyle ilgili kısmının tamamen kaldırılması gerekmektedir. Ayan, s.199, 200.

¹⁷ Erdem, s. 290

¹⁸ Erdem, s. 290

¹⁹ Baki Kuru/Burak, Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Cilt I*, 4. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2025, s.245.; Akkan/Direnisa, s.440.

²⁰ Y. HGK E.2008/140, K.2008/205, T.27.02.2008 (Lexpera, E.T. 17.03.2026); Y. 10.HD, E. 2002/6665, K. 2002/9204, T.26.11.2022; Y. 10. HD E.2002/5436, K.2002/6003, T.02.07.2002 (Lexpera, E.T. 28.11.2025).

gereğince bu kararın kesinleşmesinden itibaren iki haftalık süre içerisinde mahkemeye başvurarak dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesi talep edilebilecektir.²¹ Süresi içerisinde mahkemeye başvurulmaması halinde ise, yargı yolu bakımından hatalı şekilde açılmış dava açılmamış sayılacaktır. Geçen bu süre zarfında zamanaşımı ya da hak düşürücü sürenin geçmesi halinde ise TBK m.158'in uygulanması söz konusu olabilecektir.²²

B. Düzeltilebilecek yanlışlık

Medeni usul hukukunda davanın açılmasıyla, ortaya maddi hukuk ve usul hukuku yönünden bazı sonuçlar çıkmaktadır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 23.12.1976 tarih ve E. 1976/11-7, K. 1976/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında belirtildiği gibi, bu sonuçlardan biri, “özellikle maddi hukuk alanında zamanaşımının kesilmesidir”. Davanın açılması bir hukuki işlem değil usuli işlem olduğundan, dava açılmasına bağlı olan hukuki sonuçlar davacı tarafın bu yönde bir iradesinin bulunup bulunmamasından bağımsız olarak kendiliğinden meydana gelmektedir.²³ TBK m.154'te alacaklının dava veya def'i yoluyla mahkeme veya hakeme başvurmuş ya da icra

²¹ Akkan/Direnisa, s.442, 443.

²² Akkan/Direnisa, s.443; Turgut Uygur, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt I, Madde 1-236*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012, s. 995. Aksi yönde Adana BAM 11. HD, E. 2020/285, K.2020/32, T.16.09.2020 (Lexpera, E.T. 03.01.2026). Adı geçen kararda davacının Belediye tarafından iş akdinin feshi sebebiyle Gaziantep 2. İdare Mahkemesine açtığı davanın 15.05.2019 tarihinde görevsizlik kararı ile sonuçlandığı, kararın 26.06.2019 tarihinde kesinleştiği, davacının 28.06.2019 tarihinde arabuluculuğa başvurduğu, arabuluculuk son tutanağının 17.07.2019 tarihinde düzenlendiği, iş mahkemesindeki davanın 31.07.2019 tarihinde açıldığı ... Türk Borçlar Kanununun genel kanun, 4857 sayılı İş Kanununun ise özel kanun niteliğinde olduğu, normlar hiyerarşisi uyarınca genel kanun ile özel kanun hükümlerinin çatışması halinde özel kanun hükümlerinin uygulanmasının gerekliliği karşısında, genel kanun niteliğindeki Türk Borçlar Kanununun 158. maddesinin somut olayda uygulama alanı bulunmadığı değerlendirilmiştir.

²³ Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000, s. 483; Abdürrahim Karanlı, *Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı*, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2011, s.431.

takibinde bulunmuş olması halinde zamanaşımının kesileceği belirtilmekle birlikte, bu sonucun doğabilmesi davanın usulüne uygun açılmış olması gerekir.²⁴ Davanın usulüne uygun açılmaması halinde davanın usulden reddedilmesi ya da davanın açılmamış sayılması sonucu doğacak ve bu durumda davanın açılmasına bağlanan sonuçlar ortadan kalkacaktır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.150 f.7 bu durumda davadaki talebin dahi vaki olmamış sayılacağını açıkça düzenlemiştir. Bu durumda davacının TBK m.158'deki altmış günlük ek süreye sahip olup olmadığı hususu gündeme gelecektir.

Mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda hükmün eski hali olan m. 137'de "tamiri kabil ve şekle müteallik bir noksan" ifadeleri kullanılmış iken yeni TBK m.158'de sadece "düzeltilebilecek bir yanlışlık" ifadesi ile yetinilmiştir. TBK m.158'de davacının ek süreye sahip olabilmesi için davanın yetkili veya görevsiz yerde açılmasının yanı sıra, dava açılırken "düzeltilebilir bir yanlışlık" yapılmış olması hali ayrıca sayılmış olduğundan, düzeltilebilir yanlışlık kavramının yetkisizlik veya görevsizlikten ibaret olduğu söylenemeyecektir. Davanın düzeltilebilecek bir yanlışlık sebebiyle reddedilmesi halinde, hakkın doğası ve adil yargılanma hakkı gereğince davacıya ek süre verilmesi gerekmektedir.²⁵ Bu sebeple belirlenmesi gereken husus, önceki davanın düzeltilebilecek bir yanlışlık sebebiyle reddedilmiş olup olmadığıdır. Bunun için ise düzeltilebilir yanlışlığın ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

TBK m.158'de "*davanın düzeltilebilecek bir yanlışlık ... sebebiyle reddedilmesi*" ifadesinin kullanılmış olması nedeniyle iki hususun incelenmesi gerekecektir. Bunlardan ilki "düzeltilebilecek yanlışlık" kavramının ne anlama geldiğidir. İkinci husus ise, madde metninde geçen "*davanın reddedilmesi*" ifadesi sebebiyle, bu maddenin

²⁴ Becker, Art. 139 OR N.1; Berti, Art. 139 N.1; Postacıoğlu/Altay, s.418; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/ Altop, s. 1069; Cemil Simil, "Yargıtay Kararları Işığında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava İle İlgili Sorunlar", *Medeni Usûl ve İcra İflas Hukukunun Güncel Sorunları II*, Editör: Prof. Dr. Muhammet Özkes, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019, s.108; Erdem, s.312.

²⁵ Y. 22. HD, 21.1.2020, E.2020/27790, K.2020/825 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 24.01.2026).

uygulama alanının sadece usulden ret halleriyle mi sınırlı olduğudur. Bir başka ifadeyle altmış günlük ek süre sadece davanın usulden reddi hallerinde mi söz konusu olacaktır? Yoksa usulden ret dışında davanın açılmamış sayılmasına yol açan hallerde de davacıya ek süreden faydalanma imkânın verilecek midir? Baştan belirtmek gerekir ki Yargıtay TBK m.158'in lafzına bağlı kalarak, davanın görevli ya da yetkili olmayan mahkemede açılması sebebiyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi hali dışında, bu hükmün sadece davanın usulden reddedildiği hallerde uygulanabileceğini, davanın açılmamış sayıldığı diğer hallerde davacının ek süreden faydalanma imkanının bulunmadığını kabul etmektedir.²⁶

İsviçre öğretisinde genel olarak “düzeltilebilecek bir yanlışlık” kavramından, “yargılamanın, bir yargılama şartı noksanı nedeniyle maddi anlamda kesin hükme bağlanmadan sonuçlandırıldığı durumların” ve “yasal koşullara uymadan, yasal koşulları noksan olarak bir yargılama işlemi yapılan durumların” anlaşılması gerektiği belirtilmektedir.²⁷ “Düzeltilebilecek bir yanlışlık” ifadesiyle usul hukuku bakımından düzeltilebilir bir hata değil, zamanaşımı hükümleri bakımından telafi edilebilir bir yanlışlık kastedilmektedir. Bu sebeple esasen usul hukuku bakımından hatanın düzeltilmesi için bir yol mevcut ise, zamanaşımı bakımından ek süre tanımaya zaten gerek kalmayacaktır. Buna bağlı olarak “düzeltilebilecek” sıfatı aslında gereksizdir. Her usul hatası ek süre tanınmasını gerektirecek ve bu şekilde düzeltilebilecektir. Sadece yanlış kişiye dava açılması gibi durumlarda hatanın düzeltilebilir olmadığı ve ek süre tanınmayacağı ifade edilmektedir.²⁸

²⁶ Y. 11. HD E.2010/14768, K.2012/4659, T.26.03.2012; Y. 9. HD E.2010/51294, K. 2013/8304, T.11.03.2013; Y. 17.HD E.2018/2322, K.2019/12309, T. 23.12.2019; Y.11. HD, E.2014/3424, K.2014/9748, T.27.05.2014 (Lexpera, E.T. 28.12.2025). Y. 11. HD, E.2017/1128, K.2019/705, T.24.01.2019 (Lexpera, E.T. 03.01.2026); Y. 17. HD, E.2018/2322, K.2019/12309, T. 23.12.2019 (Kazancı Hukuk Otomasyonu. E.T. 03.01.2026). Aşağıda V-2-B-a başlığı altında bu yaklaşımın neden doğru olmadığı detaylı şekilde açıklanacaktır.

²⁷ Berti, Art. 139, N. 14, 15.

²⁸ Berti, Art. 139, N. 21

1. Davanın usulden reddine yol açan haller

Medeni usul hukukunda açılan davanın usulüne uygun olduğunun söylenebilmesi ve mahkemenin esas hakkında inceleme yapabilmesi için HMK m.114'te sayılan dava şartlarının var olması gerekmektedir. Kanun dava şartlarının bulunmamasının sonuçlarını ise m.115'te düzenlemiştir. HMK m.115 f.2'ye göre mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verecektir. Aynı hükmün ikinci fıkrasına göre ise mahkeme, dava şartı noksanlığının giderilmesinin mümkün olması halinde bunun tamamlanması için kesin süre verecek, bu süre içerisinde dava şartı eksikliği giderilmemişse davayı usulden reddedecektir.

HMK m.114 f.1'de düzenlenen genel dava şartları mahkemeye ilişkin, taraflara ilişkin ve dava konusu şeye ilişkin olarak sınıflandırılmaktadır. Buna göre mahkemeye ilişkin dava şartları yargı yolu, görev ve yetki (HMK m.114 f.1/a-b-c-ç); taraflara ilişkin dava şartları taraf ehliyeti, dava ehliyeti, kanuni temsilcinin sahip olması gereken nitelikler ve davayı takip yetkisi (HMK m.114 f.1/d-e-f); dava konusu şeye ilişkin dava şartları ise gider avansının yatırılması, teminat gösterilmesi kararının yerine getirilmesi, hukuki yarar, derdestlik ve kesin hükümdür (HMK m.114 f.1/g-ğ-h-i-i). Bu şartlar var olmadan açılan dava açılmış sayılmasına rağmen, dava şartı noksanlığı sebebiyle mahkemece dava usulden reddedildiğinde dava açılmasıyla doğan maddi hukuka ilişkin sonuçlar ortadan kalkacaktır. TBK m.158'in uygulama alanı bakımından bu usuli ret hallerinden hangilerinin düzeltilebilir olduğunun tespit edilmesi gerekecektir.²⁹

²⁹ Yargıtay bazı kararlarında düzeltilebilir bir yanlışlık olup olmadığına bakmaksızın dava şartı eksikliğinden davaların reddinin davacıya TBK m.158 (eBK m.137)'de öngörülen ek süreden yararlanma hakkı vermediğini ileri sürmektedir. Bkz. Y. 4. HD 1971/12449 E., 1971/1561 K, T.19.2.1971; Y. HGK E.1967/3, K.1967/413-623, T.16.12.1967, Kazancı Hukuk Otomasyonu. E.T. 07.03.2026). Buna karşın bazı kararlarda ise TBK m.158'in uygulanabilmesi için davanın usulden reddedilmiş olması yeterli görülmemekte ve usûli eksikliğin düzeltilebilir olup olmadığı hususu incelenmemektedir. Bkz. İzmir BAM 20.HD E.2020/654, K.2021/979, T.14.102.201 (Kazancı Hukuk Otomasyonu. E.T. 07.03.2026).

TBK m. 158’de açıkça görev ve yetkiye ilişkin dava şartı eksikliği hallerinde davacının ek süreden faydalanabileceği belirtilmiş olduğundan, aşağıda diğer dava şartları değerlendirilecektir. Ayrıca maddede sayılan Türk mahkemelerinin yargı hakkının bulunması, derdestlik ve kesin hüküm dava şartlarına, konumuzla ilgili olmaması sebebiyle bu çalışmada yer verilmemiştir. Bununla birlikte davanın usulden reddine karar verilmesi gereken dava şartı arabuluculuk yoluna başvurmadan dava açılması hali ile geçerli bir tahkim anlaşmasının varlığına rağmen mahkemede dava açılması halinde tahkim ilk itirazının sürülmesi ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

a. Taraf ehliyetine sahip olmama

Taraf ehliyeti hukuka uygun bir şekilde usuli ilişkinin süjesi olabilme ehliyeti olarak tanımlanmaktadır.³⁰ HMK m.50’ye göre medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir. Medeni hukuka göre hak ehliyetine sahip olan herkesin taraf ehliyeti bulunmaktadır. Medeni Kanun gerçek kişilerin hak ehliyetini m.8’de; tüzel kişilerin hak ehliyetlerini ise m.47’de düzenlemiştir. Buna göre tam ve sağ doğan her insan, ana rahmine düştüğü andan itibaren hak ehliyetine sahip olmaktadır (TMK m.28). Tüzel kişiler ise, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki tüm haklara ve borçlara ehildirler (TMK m.48). Bununla birlikte, adi ortaklık ve miras ortaklığında olduğu gibi, tüzel kişiliği bulunmayan toplulukların hak ehliyeti, dolayısıyla taraf ehliyeti

³⁰ Üstündağ, s.288; Bilge Umar, “Medenî Usûl Hukukunda Davanın Dinlenme Şartı Olarak Ehliyet”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1963/3, s.592; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.113; Hakan Pekcanitez/Hülya, Taş-Korkmaz, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, C.I, 16. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2025, s.851; Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2. Cilt Madde 34-25, 4. Bası, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021, s.1649; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 7. Bası., Yetkin Yayınevi, Ankara, 2023, s.229; Serdar Kale, *Medenî Yargılamada Taraf Ehliyeti*, On İki Levha, İstanbul, 2010, s.13; Hülya Taş-Korkmaz, *Hukuk Davalarında Gerçek Tarafın Belirlenmesi*, On İki Levha, İstanbul, 2021, s.30; Evrim Erişir, *Medeni Usul Hukukunda Taraf Ehliyeti*, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2007, s.29, 30.

bulunmamaktadır. Taraf ehliyetinin dava şartı olması sebebiyle (HMK m.114/1-d), davanın taraflarından birinin taraf ehliyetinin bulunmaması halinde dava usulden reddedilecektir.³¹

Taraf ehliyeti eksikliği davanın açılması anında söz konusu olabileceği gibi, dava esnasında da ortadan kalkabilir.

Davanın açıldığı anda taraf ehliyetinin bulunmaması halinde davanın usulden reddedilmesi gerekecektir.³² Ancak öğretide ve Yargıtay kararlarında kimsenin taraf ehliyeti olmayan bir kişi adına ya da aleyhine bilerek dava açmayacağı kabul edilmekte ve bu durumlarda iradi taraf değişikliği (HMK m.124) yapılabileceği belirtilmektedir.³³

Ölü adına açılan davada taraf değişikliği yapılabilmesi, dolayısıyla mirasçıların ölenin yerine geçmeleri, davaya icazet vermelerine bağlıdır. Mirasçılar ölenin yerine geçmek istemedikleri takdirde dava usulden reddedilecek, bu durumda mirasçıların davaya devam iradelerinin bulunmaması ve ortada bir yanlışlık bulunmaması sebebiyle, sonradan dava açmak istediklerinde TBK m.158 hükmünden de faydalanamayacaklardır.³⁴ Buna karşın ölü adına açılan dava, mirasçılara icazetlerinin olup olmadığı sorulmaksızın usulden

³¹ Kuru/Aydın, s.321; Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.863; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.230; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar-Ayvaz/Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınevi, Ankara, s.273; Görgün Şanal/Levent Börü/Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 12. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s.191; Yılmaz, s.1649, 1650.

³² Kuru/Aydın, s.321; Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.864; Servet Kantarcıoğlu, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115. Maddesi Çerçevesinde Medeni Usul Hukukunda Dava Şartlarının İncelenmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024 s.241.

³³ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.865; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/ Hanağası, s.268; Yılmaz, s. 1635, 1636; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.230; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.191; Kantarcıoğlu, s.241.

³⁴ Bu noktada belirtmek gerekir ki, bu durumda iradi taraf değişikliğine gidilebilmesi ancak mirasbırakanın malvarlığıyla ilgili davalar bakımından mümkündür. Sadece öleni ilgilendiren davalar bakımından ölümle sona ereceğinden mirasçıların davaya devam etmeleri söz konusu olmayacaktır. Bkz. Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.866; Kantarcıoğlu, s.243.

reddedilirse, mirasçılardan TBK m.158'deki ek süreden faydalanmaları mümkün olmalıdır.³⁵

Davanın ölüye açılmış olması halinde ise, taraf ehliyeti yokluğu sebebiyle dava reddedilmeden iradi taraf değişikliği yapılarak ölenin mirasçılardan karşı sürdürülebilir.³⁶ Ancak davacı iradi taraf değişikliği yoluna başvurarak davayı ölenin mirasçılardan yöneltmez ve dava usulden reddedilirse, davacının altmış günlük ek süreden faydalanmasının mümkün olduğu söylenebilir.³⁷ Buna karşın Yargıtay taraf ehliyeti eksikliğini düzeltilebilir bir eksiklik olarak nitelendirmemekte ve "husumet sebebiyle reddin" TBK m.158'de sayılan altmış günlük ek sürenin uygulanmasını gerektiren hallerden biri olmadığına hükmetmektedir.³⁸

³⁵ Kuru, C.I, s.904; Ayan, s. 229

³⁶ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.865.

³⁷ Kuru, C.I, s.895; Ayan, s.230. Yazar davacıların ek süreden faydalanmasını sadece, davacının hata veya ihmali sonucu iradi taraf değişikliği yapmaması halinde mümkün görmekte, davacının kasten iradi taraf değişikliğine gitmemesi halinde ise ortada bir hata bulunmaması sebebiyle TBK m.158'deki altmış günlük ek süreden faydalanamayacağını belirtmektedir.

³⁸ Söz konusu kararda davacı vekili, müvekkilinin Nakliyat Sigorta Poliçesi ile sigortaladığı emtiaların davalıların murisi tarafından temin edilen araç ile taşınmakta iken kamyonunda çıkan yangın sonucu hasarlandığını ileri sürerek sigortalıya ödenen 4.740,00 TL'nin davalılardan tahsilini talep ve dava etmiştir. Mahkemece taşıma sözleşmesinden kaynaklanan davanın malın tesliminden ya da teslim edilmesi gereken tarihten itibaren 1 yıl zarfında açılması gerektiği, bu süre içinde muris aleyhine açılan davanın taraf ehliyeti yönünden reddine karar verildiği, davacının da bu karar tarihinden itibaren 818 sayılı Borçlar Kanununun 137. maddesi gereğince 60 günlük ek süre içinde mirasçılardan aleyhine dava açtığı, zamanaşımı süresinin dolmadığı, davanın ispat edildiği gerekçesiyle davanın kabulüne, 4.740,00 TL tazminatın ödeme tarihi olan 19.11.2008 tarihinden itibaren işleyecek avans faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine karar verilmiştir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Mahkemesi, yazılı gerekçeyle zamanaşımı definin reddine karar verilmiş ise de, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 137. maddesi hükmünü haiz olduğunu, 2009/777 E. sayılı önceki davanın, tamiri kabil ve şekle müteallik bir noksan sebebiyle

Kişi toplulukları ve mal toplulukları olarak ortaya çıkabilecek tüzel kişiler ise kendileriyle ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanır ve hak ehliyeti sahibi olurlar (TMK m.47).³⁹ Tüzel kişiliğin son bulmasıyla taraf ehliyeti sona ermektedir. Tüzel kişiliğin sona ermesinden sonra eski tüzel kişi adına ya da ona karşı dava açılmayacaktır. Dava sırasında tüzel kişiliğin son bulması halinde ise eski tüzel kişiye karşı davaya devam edilemeyecektir. Şirket birleşmeleri veya devralmalarında olduğu gibi, sona eren tüzel kişinin kanuni halefinin bulunduğu durumlarda kanuni halefe karşı dava devam edecektir.⁴⁰

Tüzel kişiliğin son bulmasıyla taraf ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere tasfiye sırasında da devam edecektir. (TMK m.52). Bu nedenle infisah veya fesih sebebiyle tüzel kişiliğin dava sırasında son

değil, husumet bakımından reddedildiğini, Kanun'da evvelki davanın husumet bakımından reddedilmiş olması durumunun, 60 günlük sürenin uygulanmasını gerektiren sebepler arasında sayılmadığını belirtmiştir. Bkz. Y. 11. HD E.2013/12031E, K.2014/1149, T. 20.01.2014 (Lexpera, E.T. 03.03.2026). Ayrıca Y. 23. HD E.2012/590, K.2012/2084, T.19.03.2012 (Lexpera, E.T. 03.03.2026)

³⁹ Öğretide Kale, Dernekler Kanunu m.30/a hükmünde derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları dışında faaliyette bulunamayacaklarının belirtildiğini, bu hükümde ultra vires teorisinin geçerli olduğunu (tüzel kişilerin sözleşmelerinde ya da tüzüklerinde belirtilen konular dışında hak ehliyetinin bulunmayacağı teorisi), bu nedenle derneklerin hak ehliyetlerinin tüzüklerinde gösterilen amaçla sınırlı olduğunu, bunun dışındaki konularda hak ehliyetlerinin bulunmadığını ileri sürmektedir. Bkz. Serdar Kale, "Şirketlerin Taraf Ehliyeti", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2012, C. 18, S.2, s.122. Halbuki söz konusu hüküm hak ehliyeti, dolayısıyla taraf ehliyetine ilişkin olmayıp, tasarruf yetkisine, dolayısıyla dava takip yetkisine ilişkindir. Zira dernekler dernek siciline kaydoldukları anda varlık kazanıp hak ehliyetine ve dolayısıyla taraf ehliyetine sahip olmaktadır. Bu nedenle derneklerin tüzüklerinde gösterilen konular dışında faaliyet göstermek bakımından hak ehliyetine değil, tasarruf yetkisine, dolayısıyla dava takip yetkisine sahip bulunmadıklarını söylemek mümkündür.

⁴⁰ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.870 dipnot 80; Kantarcıoğlu, s.247.

bulması halinde, sona eren tüzel kişilerin taraf ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere devam edecektir.

Tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar tarafından ya da bunlara karşı dava açılması halinde davanın taraf ehliyeti eksikliği sebebiyle usulden reddedilmesi gerekecektir. Örneğin adi ortaklık adına ya da onun aleyhine açılacak davaların adi ortakların tamamı tarafından ya da (ortakların müteselsil sorumluluk halleri dışında) adi ortakların tamamına karşı açılması gerekir.⁴¹ Adi ortaklığın taraf olarak gösterildiği davalara devam edilemeyecek, davanın usulden reddedilmesi gerekecektir.⁴² Aynı durum miras ortaklığı bakımından da geçerlidir. Yargıtay, davada taraf olarak gösterilenlerin tüzel kişiliğinin olmaması durumunda, bunların taraf ehliyeti bulunmadığını, bu durumun düzeltilebilir maddi hata ya da kabul edilebilir bir yanılğı olarak kabul edilmesi ve davanın doğru kişiye yöneltilmesi için davacıya süre verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.⁴³ Tüm bu durumda açılan davanın zamanaşımını kesmeyeceği, ancak ortada düzeltilebilir bir

⁴¹ Yargıtay, mecburi dava arkadaşlığı bulunması gereken taraftaki eksikliğin giderilmesi için mahkemece resen süre verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. Y. 16.HD E.20075373, K.2007/5029, T.10.12.2007 (Lexpera, E.T. 21.02.2026).

⁴² Bununla birlikte, adi ortaklığa ya da miras ortaklığa giren malvarlığı unsurlarıyla ilgili davaların ortaklar adına veya aleyhine açılmış olmasıyla birlikte, ortakların tamamı davacı ya da davalı olarak gösterilmemişse bu eksikliğin kanuni taraf değişikliği ile giderilebileceği, hâkim tarafından verilen sürede eksik ortaklar davaya dahil edilmezlerse davanın taraf ehliyeti eksikliğinden değil, “dava takip yetkisi eksikliğinden” reddedilebileceği ifade edilmektedir. Bkz. Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I*, s.857, 858.

⁴³ Yargıtay söz konusu kararlarda bunun “temsilde hata” olup, davanın “dava veya taraf ehliyeti” noksanlığı sebebiyle reddi yerine davanın gerçek temsilciye yöneltilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. Y. 21. HD E.2012/20252, K.2012/20718, T.21.11.2021 (Lexpera, E.T. 05.03.2026). Söz konusu karara konu olan uyuşmazlıkta dava Sosyal Güvenlik Kurumu yerine, tüzel kişiliği bulunmayan SGK Adana İl Müdürlüğüne açılmıştır. Ayrıca bkz. Y. 21. HD E.2012/20251, K.2012/20717, 21.11.2012 (Lexpera, E.T. 05.03.2026);

noksanlık bulunması sebebiyle, bu süre zarfında zamanaşımı ya da hak düşürücü sürenin geçmesi halinde TBK m.158'deki ek süreden faydalanılabileceği kabul edilmelidir.⁴⁴

b. Dava ehliyetine sahip olmama; kanuni temsilin söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin gerekli niteliğe sahip bulunmaması

Dava ehliyeti, tarafın bir davayı bizzat veya yetkilendirdiği vekili ile yürütebilme ve geçerli usul işlemleri yapabilme ehliyeti olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵ HMK m.51'de dava ehliyetinin medeni hakları kullanma ehliyetine göre belirleneceği ifade edilmiştir. Buna göre medeni hukukta fiil ehliyetine sahip olan kural olarak dava ehliyetine sahip olacaktır. TMK m.10'a göre ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti bulunmaktadır. Buna göre tam ehliyetliler, kendileri doğrudan davada yer alıp usul işlemleri yapabilecekleri gibi, bir vekil tayin ederek vekil aracılığı ile de davayı yürütebileceklerdir. Tam ehliyetsiz kişiler dava ehliyetine sahip olmayıp, davada kanuni temsilcileri tarafından temsil edileceklerdir (HMK m.52). Sınırlı ehliyetsiz kişiler de kural olarak aynı durumdadır.⁴⁶

Taraflardan birinin dava ehliyetinin eksik olduğu durumlarda davanın esasına girilmeyecek, dava usulden reddedilecektir. Bu dava şartının TBK m.158 bakımından önemi, dava ehliyeti noksanlığının düzeltilebilecek noksanlıklardan olmasıdır.⁴⁷ Bu sebeple, açılan davanın

⁴⁴ Aynı görüşte Ayan, s.233.

⁴⁵ Umar, *Ehliyet*, 602; Kuru/Aydın, s.322; Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.879; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.116; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.234; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s.274; Yılmaz, s.1712; Ali Cem Budak/Varol Karaarslan, *Medeni Usul Hukuku*, 7. Bası., Filiz Kitabevi, İstanbul; 2023, s.108; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s. 195; Erişir, s.58; Kale, *Medenî Yargılamada*, s.20, 21; Hülya Taş-Korkmaz, *Medenî Usûl Hukukunda İradî Taraf Değişikliği*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2014, s.76, 77.

⁴⁶ Sınırlı ehliyetsizler kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar söz konusu olduğunda ya da TMK m.359, 453, m.463 f.7 kapsamında kalan meselelerde dava ehliyetine sahiptirler.

⁴⁷ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.885; Cansu Atıcı, *Medeni Usul Hukukunda Dava Ehliyeti*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, 388; Kantarcıoğlu, s.248

dava ehliyeti eksikliği sebebiyle usulden reddedilmesi halinde, bu arada zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin sona ermesi halinde altmış günlük ek süreden faydalanmak mümkün olacaktır.

Usul ilişkisinin süjesi olabilme yetkisine, yani taraf ehliyetine sahip olmakla birlikte medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmayanlar, dava ehliyetlerinin bulunmaması sebebiyle davada kanuni temsilcileri tarafından, tüzel kişiler ise yetkili organları tarafından temsil edilecektir (HMK m.52). Gerçek kişilerin kanuni temsilcisi veli, vasi ya da kayyım olabilecektir.

Açılan bir davanın medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmayanların kanuni temsilcileri, tüzel kişilerinin ise yetkili organları vasıtasıyla yürütülmesi dava şartıdır.⁴⁸ Bu kişilerin açtıkları ya da bu kişilere karşı açılan davaların kanuni temsilci olmadan yürütülmesi mümkün değildir. Açılan davanın kanuni temsilci olmadan, örneğin medeni hakları kullanma yetkisi olmayanların kendisi ya da kanuni temsilcileri olmayan kişiler; tüzel kişiler bakımından ise yetkili organ sayılmayan kişiler tarafından yürütülmesi halinde, davanın usulden reddi gerekmektedir.⁴⁹ Bunun konumuz açısından önemi ise, temsile ilişkin dava şartı noksanlığının giderilebilen bir noksanlık olarak kabul edilmesidir.⁵⁰ Bu nedenle, böyle bir durumun varlığı halinde kanuni temsilciye dava dilekçesinin tebliğ edilmesi ve kanuni temsilciye açılan davaya onay vermesi ve davaya devam etmesi için süre verilmesi gerekir. Zira HMK m.115'te, mahkemenin giderilmesi mümkün bir dava şartının varlığı halinde, bunun tamamlanması için kesin süre vermesi, bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmez ise davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddetmesi gerektiği belirtilmiştir.

Buna göre, bir davanın HMK m.52'ye göre kanuni temsilci tarafından açılmamış olması halinde TBK m.158'e göre düzeltilebilir bir yanlışlık söz konusu olacağından, bu arada zamanaşımı ya da hak düşürücü sürenin sona ermiş olması halinde medeni hakları kullanma

⁴⁸ Pekcanıtez/Taş-Korkmaz, C.I, s.1005; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s.278, 279; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s. 196.

⁴⁹ Pekcanıtez/Taş-Korkmaz, C.I, s.1005.

⁵⁰ Pekcanıtez/Taş-Korkmaz, C.I, s.1005.

yetkisi olmayan kişiler ve tüzel kişiler hükümde geçen altmış günlük ek süreden faydalanabileceklerdir.⁵¹

c. Dava takip yetkisi eksikliği

HMK m.53'e göre dava takip yetkisi, talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisidir. Öğretide ise bu yetki davayı kendi adına yürütebilme ve kendi adına esas hakkında hüküm alabilme yetkisi olarak ifade edilmektedir.⁵² Bu yetki kanunda belirtilen istisnai durumlar dışında, maddi hukuktaki tasarruf yetkisine göre tayin edilir (bağımlı dava yetkisi). Bir başka ifadeyle kural olarak bir davanın tarafları aynı zamanda maddi hukuk ilişkisinin de taraflarıdır ve bu kişiler kendi hak ve yükümlülüklerine ilişkin bir davayı takip etme yetkisine sahiptirler. Buna karşın bazı durumlarda ise dava takip yetkisi maddi hukuk ilişkisinin tarafı olmayan kişilere de ait olabilmektedir (dava yetkinliği). Bu durum kanundan ya da tarafların iradesinden doğabilmektedir. Bu yetkiyi kullanarak davayı yürüten kimseler, davada dava temsilcisi gibi değil, bizzat taraf olarak yer alırlar. Örneğin TMK m.562'de miras bırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşması halinde, saklı payı zedelenen mirasçının, iflas halinde iflas dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmaması halinde, iflas idaresi ya da alacaklıların mirasçıya tanınan süre içerisinde

⁵¹ Pekcanitez/Simil, *C.II*, s.1790. Y. 11. HD. E.1974/5185, K.1975/3636, T. 02.06.1975 (Lexpera, E.T. 26.02.2026). Karara konu olayda Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, limited şirket genel müdürü aleyhine açılan davanın şirket murakıplarınca açılmamış olması sebebiyle reddolunmasının, davanın tamiri kabil ve şekle müteallik bir noksandan dolayı reddedilmiş olmasının BK m.137 (TBK m.158) maddesindeki tamiri kabil ve şekle ait bir noksan olarak kabul edildiğini..., davacının BK m.137'deki 60 günlük süreden faydalanacağını kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

⁵² Baki Kuru, "Dava Şartları", *Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay'ın Hatırasına Armağan*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1964, s.126; Kuru/Aydın, s.330; Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I*, s.887, 888; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.117; Atalı/Ermenek/Yıldırım, s.240; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s.282; Budak/Karaarslan, s.111; Kale, *Medeni Yargılamada*, 24.

tenkis davası açabilecekleri düzenlenmiştir. Buna göre hükümde aranan şartların gerçekleşmesi üzerine iflas idaresi ya da alacaklılar tenkis davası bakımından dava takip yetkisine (dava yetkinliği) sahip olacaklar ve böyle bir durumda açılan dava, dava şartı eksikliği sebebiyle usulden reddedilemeyecektir.

Bir davada davacı ve davalı olarak yer alan kimseler taraf ve dava ehliyetlerine sahip olsalar bile, kendi adına veya kendilerine karşı açılan davayı yürütebilmeleri ve esas hakkında karar alabilmeleri dava takip yetkisinin bulunmasına bağlıdır.⁵³ Dava takip yetkisi HMK m.114 f.1/e'de dava şartı olarak düzenlenmiştir. Buna göre dava takip yetkisi hâkim tarafından resen dikkate alınacak ve eksikliğinin bulunduğu hallerde dava usulden reddedilecektir.⁵⁴

Konumuz açısından önemli olan ise dava yetkisi eksikliğinin düzeltilebilir olup olmadığıdır. Bağımlı dava yetkisinin bulunmadığının anlaşıldığı hallerde davanın dava takip yetkisi eksikliğinden usulden reddi gerekmele birlikte, koşullarının mevcut olması halinde HMK m.124'e göre iradi taraf değişikliği ile davaya devam etmenin mümkün olduğu; buna karşılık dava yetkinliğinin mevcut olduğu hallerde ise hâkimin kanuni dava yetkininin davaya dahil edilmesi için taraflara süre vermesi gerektiği kabul edilmektedir.⁵⁵

Yargıtay bazı kararlarında dava takip yetkisi eksikliği sebebiyle önceki davanın reddedildiği durumların TBK m.158'deki altmış günlük ek sürenin uygulanmasını gerektiren sebepler arasında sayılmadığını ifade etmekteyken,⁵⁶ bazı kararlarında ise, dava takip yetkisi eksikliği

⁵³ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I.*, s.888; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s.282.

⁵⁴ Hâkimin dava takip yetkisi eksikliğinin bulunması halinde dava şartı sayılan bu eksikliğin giderilmesi için süre vermesinin gerekip gerekmediği hususundaki açıklamalar için bkz. Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I.*, s.901vd.

⁵⁵ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I.*, s.907, 908.

⁵⁶ Y. HGK E.2017/427, K.2021/685, T.3.6.2021 (Lexpera, E.T. 07.04.2025). Söz konusu olayda eser sözleşmesi sebebiyle iş sahibinden alacaklı olan şirket tarafından (A), alacak -temlik yasağı bulunmasına rağmen- bir başka şirkete (B) devredilmiş, B şirketi iş sahibine dava açmıştır. Temlik yasağı sebebiyle (A) ile (B) aralarında "temlik iadesine yönelik temlikname" düzenlemişler,

sebebiyle davanın usulden reddedildiği davalarda TBK m.158'in davacıda olmasa da davalıda yanılma durumuna uygulanabileceğini ifade etmektedir.⁵⁷

Kanaatimizce, davacının dava takip yetkisi eksikliği sebebiyle usulden reddedilen davalarda, davanın usulden reddinden evvel iradi taraf değişikliği yoluna gidilmesine rağmen dava takip yetkisine sahip olan kişi taraf değişikliğini kabul etmemiş ve davaya dahil olmamışsa, bu kişinin sonradan dava açması halinde artık ek süreden faydalanması mümkün olmamalıdır. Zira burada iki davanın davacıları farklı olmakla birlikte, dava takip yetkisine sahip kişi zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre içerisinde hakkını korumak için harekete geçmemiş durumdadır. Buna karşın zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre içerisinde açılan davada, davacı dava takip yetkisine sahip olmadığı için taraf değişikliğine gidildiği, ancak dava yetkinliğine sahip kişinin buna muvafakat vermemesi sebebiyle davanın dava takip yetkisi eksikliği

bu tarihten sonra (B) tarafından açılan dava (A) tarafından takip edilmiştir. İlk derece mahkemesi davayı alacağın temlikinin ve sonradan yapılan temlik iadesine yönelik temlikin geçersiz olduğu gerekçesiyle davayı dava takip yetkisi eksikliği sebebiyle reddetmiş ve Yargıtay bu durumun tamiri kabil şekle müteallik bir eksiklik olmadığı gerekçesiyle kararı onamıştır.

⁵⁷ Davacı Maliye Bakanlığı tarafından açılan davada Jandarma Dikimevi Müdürlüğü ve Lojistik Komutanlığı işçi ücretleriyle ilgili yapılan incelemede, işçilerin izne ayrılmadıkları halde izne ayrılmış gibi gösterilerek fazla ve yersiz izin ücreti ödendiği, buna bağlı olarak SGK adına fazla ve yersiz prim kesintisi yapıldığı gerekçesiyle yersiz ödemenin yasal faiziyle birlikte ödenmesine talebiyle açılan dava, Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından işyerinin İçişleri Bakanlığına bağlı olması ve Maliye Hazinesi tarafından açılan davanın aktif dava ehliyeti yokluğundan reddi gerekçesiyle bozulmuştur. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi söz konusu bozma kararında TBK m.158'in "aktif dava ehliyetine sahip davacıda" değil olsa olsa "pasif dava ehliyetine sahip davalıda" yanılma durumuna uygulanabilecek olması karşısında, aktif dava ehliyetinde yanılmanın düzeltilebilecek bir yanlışlık olmadığını bu sebeple bu durumda TBK m.158'in uygulanamayacağını belirtmiştir. Y. 10. HD, E.2014/24386, K.2015/18723, T.05.11.2015 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 03.01.2026); Y. 10. HD, E.2016/16873, K.2016/14249, T.28.11.2016 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T: 03.01.2026).

sebebiyle usulden reddedildiği hallerde, ilk davanın davacısının dava takip yetkisi eksikliğini ortadan kaldırdıktan sonra tekrar dava açması halinde, davacı ikinci dava bakımından TBK m.158'deki ek süreden faydalanabilecektir. Örnek vermek gerekirse, banka kredisiyle satın alınan bir aracın sigorta poliçesinde bankanın dain-i mürtehin hakkı bulunması halinde, aracın maliki kaza sebebiyle aracında oluşan hasarı tazmin etmek amacıyla sigorta şirketine dava açtığında, dava yetkinliğine sahip banka taraf değişikliğine muvafakat etmediği takdirde mahkeme davayı dava takip yetkisi eksikliği sebebiyle usulden reddedecektir.⁵⁸ Bu durumda aracın maliki bankaya olan kredi borcunu ödeyerek bankanın dain-i mürtehin hakkına, dolayısıyla dava yetkinliğine son verdikten sonra sigorta şirketine ikinci davayı açarsa, sigorta şirketinin ileri sürdüğü zamanaşımı def'i dinlenmeyecektir.⁵⁹

⁵⁸ Bununla birlikte öğretide söz konusu durumlarda davanın dava takip yetkisi eksikliğine dayalı bir dava şartı eksikliğinin söz konusu olmadığını, böyle bir davada mahkemenin davayı usulden reddetmeyip sigorta tazminatının sigortalıya ödenmesine karar vermesi, hüküm fıkrasında ayrıca sınırlı aynı hak sahibinin muvafakatının sağlanmasının hüküm altına alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Mustafa Halil Çonkar, "Sınırlı Aynı Hak Sahibinin İzninin (TTK 1456/2) Malikin Sigorta Tazminatının Tahsili Talebiyle Alacağı Davaya Etkisi Meselesi", *Yürürlüğünün 8. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu - IV - (Tebliğler - Tartışmalar)* 23 Ekim 2020, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2021, s.223, 224; Muammer Fatih Öztürk, "Zarar sigortalarında dain-i mürtehin kaydı ve dain-i mürtehin muvafakatının dava şartı olarak görülmesi kapsamında 11. HD E.2016/15065, K.2017/7332, T.18.12.2017 sayılı kararın incelenmesi", *Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023 (1), s.101 vd.

⁵⁹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi aynı konuyla ilgili verdiği iki kararda davacının açtığı davada TBK m.158'de geçen altmış günlük ek süreden faydalanabileceğine karar vermiştir. Bu kararlarda ilkinde davacı, kendisine ait olan aracın karıştığı kaza sonucu davalı kasko sigortacısından tazminat talep etmiş, ancak ilk derece mahkemesince dava, poliçede dain-i mürtehin kaydı mevcut olup dain-i mürtehin hakkı sahibi bankanın muvafakat vermemesi nedeniyle usulden reddedilerek kesinleşmiştir. Davacı, bankaya olan borcunu ödeyip rehni kaldırarak yeniden dava ikame etmiştir. ... Somut olayda alacak zamanaşımına uğramıştır. İlgili daire söz konusu davada ilk davanın, hakkın esası tetkik

Zira burada iki davanın tarafları da aynıdır ve usuli eksiklik düzeltilebilir niteliktedir.

Bununla birlikte, daha önce izah edildiği üzere, adi ortaklığa ya da miras ortaklığına giren malvarlığı unsurlarıyla ilgili davaların ortaklar adına veya aleyhine açılmış olmasıyla birlikte, ortakların tamamının davacı ya da davalı olarak gösterilmediği durumlarda, bu eksiklik kanuni taraf değişikliği ile giderilebilecek, hakim tarafından verilen sürede eksik ortaklar davaya dahil edilmezlerse dava, takip yetkisi eksikliği sebebiyle reddedilebilecektir.⁶⁰ Mecburi dava arkadaşlığının bulunduğu bu hallerde mahkemenin, taraflardaki eksikliğin giderilmesi için resen süre vermesi gerekmektedir.⁶¹ Mahkemenin verdiği süreye rağmen diğer ortakların davaya dahil edilmediği ya da edilemediği durumlarda TBK m.158'deki ek süreden faydalanmak mümkün olamayacaktır. Buna karşın mahkemenin bu süreyi vermeksizin davayı usulden reddettiği durumlarda ise, sonradan adi ortaklığı ya da miras ortaklığını oluşturan kişilerin tamamı tarafından dava açılması halinde, burada düzeltilebilir bir noksanlığın bulunduğu kabul edilmesi ve davanın usulden reddedilmesi halinde, bu arada zamanaşımı ya da hak düşürücü sürenin geçmişse TBK m.158'deki ek süreden faydalanılabileceğinin söylenmesi gerekecektir.

d. Vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olmaması ve usulüne uygun bir vekaletname bulunmaması

HMK m.114 f.1/f bendinde vekil aracılığıyla takip edilen davalarda vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne

edilmeksizin usule ilişkin sonradan da olsa giderilebilecek bir nedenle sona erdiğinden davacının 6098 Sayılı Kanun'un 158. maddesi uyarınca 60 günlük ek süre içerisinde yeni bir dava açma hakkının bulunduğuna, işbu (ikinci) 60 günlük ek sürede açıldığından zamanaşımı nedeniyle davanın reddi kararının bozulmasının gerektiğine hükmetmiştir. Bkz. İstanbul BAM 8. HD E.2021/716, K.2021/992, T.10.6.2021 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 07.03.2026). Aynı yönde İstanbul BAM 8. HD E.2019/83, K.2020/578, T.19.10.2020 (Lexpera, E.T.07.03.2026).

⁶⁰ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, C.I, s.857.

⁶¹ Y. 16.HD E.20075373, K.2007/5029, T.10.12.2007 (Lexpera, E.T. 05.03.2026)

uygun bir vekâletname bulunması dava şartı olarak kabul edilmiştir. Vekâlet ehliyeti eksikliği giderilebilir bir dava şartıdır. Buna göre vekilin usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesi bulunmuyorsa, mahkemece süre verilerek bu eksikliğin giderilmesi istenecektir.⁶² Verilen süre içerisinde bu eksikliğin giderilmemesi halinde dava usulden reddedilecektir. Bu durumda davacı taraf sonradan açacağı davada TBK m.158'deki ek süreden faydalanma imkânına sahip olmalıdır.

Buna karşın HMK m.77'de vekâletnamesinin aslını veya onaylı örneğini vermeyen avukatın dava açamayacağı ve yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamayacağı belirtilmiştir. Aynı hükümde gecikmesinde zarar olan hallerde mahkemenin vereceği kesin süre içerisinde vekâletini getirmek koşuluyla avukatın dava açmasına ve usul işlemleri yapmasına izin verilebileceğini, bu süre içerisinde vekâlet getirilmezse davanın açılmamış sayılacağı belirtilmiştir.⁶³

e. Gider avansının yatırılmaması

HMK m.120'ye göre davacı, yargılama harçları ile her yıl Adalet Bakanlığınca çıkarılacak gider avansı tarifesinde belirlenecek olan tutarı dava açarken mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. Gider avansı dava şartı olup, yatırılmadığı takdirde davacıya iki haftalık kesin süre verilecek, bu süre içerisinde yatırılmadığı takdirde dava usulden reddedilecektir. Gider avansı yatırılması dava şartı noksanlığının düzeltilebilecek noksanlıklardan olması sebebiyle, usulden ret sebebiyle zamanaşımının kesilmemesi ya da hak düşürücü sürenin sona ermesi üzerine sonradan açılacak dava bakımından TBK m.158'deki ek süreden faydalanma imkânı söz konusu olacaktır.⁶⁴

⁶² Kuru, *Dava Şartları*, s.134; Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I*, s.1017,1018; Kantarcıoğlu, s.257, 258.

⁶³ Davanın açılmamış sayılması hallerinde de TBK m.158'deki ek sürenin uygulanabileceğine ilişkin açıklamalar aşağıda III-B-b başlığı altında incelenmiştir.

⁶⁴ Berti, Art. 139, N 26; Pekcanitez/Simil, *C.II*, s.1790; Ayan, s.240. Y. 4. HD, E.2011/7947, K.2011/8288, T.13.07.2011 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 03.02.2026). Söz konusu kararda davacılar, davalılar hakkında 9.7.2007

f. Teminat gösterilmemesi

HMK m.84'te, Türkiye'de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşlarının dava açması, davacının yanında davaya müdahil olarak katılması veya takip yapması; davacının daha önceden iflasına karar verilmiş, hakkında konkordato veya uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma işlemlerinin başlatılmış olması, borç ödemediği aciz belgesinin varlığı gibi sebeplerle ödeme gücü içinde bulunduğu belgelenmesi hallerinde, davalı tarafın muhtemel yargılama giderlerini karşılayacak teminatın gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir. HMK m.88'de ise hâkim tarafından belirlenecek kesin süre içerisinde teminatın gösterilmemesi durumunda davanın usulden reddedileceği belirtilmiştir.

HMK m.114-ğ hükmüne göre teminat gösterilmesi dava şartı olduğundan, davalı tarafından ileri sürülmesi bile teminat yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği hususu davanın her aşamasında mahkemece kendiliğinden gözetilmek durumundadır. Bu

tarihinde soybağının reddi ve davalıların boşanma öncesi ilişki yaşamaları sebebiyle kişilik haklarına saldırı nedeniyle manevi tazminat davası açmıştır. Aile Mahkemesi 10.7.2008 tarihinde verdiği kararla doğan çocuğun nüfus kaydı davacı üzerine kaydedilmediğinden hukuki yarar yokluğu sebebiyle, manevi tazminat davasının harcının yatırılmadığından görevli ve yetkili mahkemede dava açmakta muhtariyetine karar vermiş, karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir. İlk derece mahkemesi kararında harcı yatırılmış bir dava bulunmadığından davacının BK m.137'deki ek süreden faydalanamayacağını belirtmiştir... Yargıtay 4. Hukuk Dairesi ise harcın ikmal edilmemesinin davacının yapmış olduğu bir hata olmadığına, bu sebeple davacının BK m.137'deki ek süreden faydalanması gerekeceğine, davacının harçsız açtığı davanın kesinleştiği 21.10.08 tarihinden itibaren süresi içinde 28.11.2008 tarihinde eldeki iş bu davayı açtığına göre davacının, BK'nun 137. maddesinde (TBK m.158) öngörülen ek 60 günlük süreden yararlandırılması ve davanın süresinde açıldığı kabulünün gerekeceğine, bundan dolayı da açılan davanın esasını incelenerek bir karar verilmesi gerekirken zamanaşımı yönünden reddi usul ve yasaya uygun bulunmadığından kararın bozulması gerektiğine hükmetmiştir.

dava şartı eksikliğinin giderilmesi mümkün olduğundan,⁶⁵ davanın usulden reddedilmesi halinde, bu arada zamanaşımı süresinin veya hak düşürücü sürenin sona ermesi halinde TBK m.158'deki altmış günlük ek süre devreye girmelidir.

g. Hukuki yarar eksikliği

Davacının dava hakkına sahip olması, dava açabilmesi için yeterli değildir; bundan başka davacının dava açmakta hukuki yararının da bulunması gerekir.⁶⁶ Hukuki yarar, mahkemeden hukuksal korunma istemi ile bir davanın açılabilmesi için bir çıkarın bulunmasını ifade etmektedir.⁶⁷ Davanın açılmasında hukuki yararın bulunması HMK m.114 f.1/h hükmünde dava şartı olarak ifade edilmiştir.

Hukuki yarar davanın açıldığı sırada var olmalıdır. Davanın açıldığı sırada var olmayan hukuki yararın dava sırasında tamamlanması, mahkemenin hukuki yarar eksikliğinin tamamlanmasını beklemesi söz konusu olamayacaktır.⁶⁸ Bu sebeple hukuki yarar eksikliği halinde davacıya süre verilmesi söz konusu olmayacak, hukuki yarar eksikliği görülmesi hali görüldüğü anda dava usulden reddedilecektir.

⁶⁵ Serkan Aziz Arslan, "HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği", *Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan*, C.16, 2014, s.958.

⁶⁶ Y. İBK E.2019/5, K.2022/1, T.18.02.2022, R.G 04.11.2022 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 18.03.2026).

⁶⁷ Umar, s.321; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.193; Kuru, C. II, s.1364; Yargıtay HGK E.2015/21-3366, K.2019/987, T.1.10.2019 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 18.04.2025). HMK m.114'ün gerekçesinde bu kavramdan ne anlaşılması gerektiği şu şekilde ifade edilmiştir: Burada sözü edilen hukuki yarardan maksat, davacının subjektif hakkına hukuki korunma sağlanması hususunda mahkemeye başvurmasında hali hazırda hukuken korunmaya değer bir yararının bulunmasıdır. Bir başka ifadeyle, davacı hakkına kavuşmak için, hali hazırda mahkeme kararına muhtaç bir konumda değilse onun hukuki yararının bulunduğundan söz etmek mümkün değildir.

⁶⁸ Pekcanitez/Simil, C.II, s.1452; Kantarcıoğlu, s.268; Y. HGK E.2016/482, K.2018/1047; Y. 22 HD E.2016/27790, K.2020/825, T. 21.1.2020 (Lexpera, E.T. 18.03.2026).

Davanın hukuki yarar eksikliği sebebiyle usulden reddedildiği çoğu halde zamanaşımı süresinin dolmasıyla ilgili bir sorun yaşanmayacağı için, TBK m.158'in uygulanması da gündeme gelmeyecektir. Örneğin muaccel olmayan bir borç için açılan davada durum böyledir. 04.11.2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kararında belirtildiği gibi, muaccel olmayan bir borç için açılan dava, dava açmakta hukuki yarar bulunmaması sebebiyle usulden reddedilmek gerekecektir.⁶⁹ Böyle bir durumda alacak muaccel hale geldiğinde tekrar dava açılacak ve bu durumda zamanaşımı ile ilgili bir mesele ortaya çıkmayacaktır.

Buna karşın örneğin davacının şartları mevcut olmadan belirsiz alacak davası açması halinde davanın hukuki yarar eksikliği sebebiyle usulden reddedildiği haller bakımından hukuki yarar yokluğunun 6098 sayılı Kanun'un 158. maddesinde düzenlenen "düzeltilebilir bir yanlışlık" olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği üzerinde ayrıca durmak isabetli olacaktır.

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi 2019 yılı öncesinde verdiği kararlarda belirsiz alacak davalarının hukuki yarar eksikliği sebebiyle usulden reddedilmesi gerektiğini, hukuki yararın tamamlanamayacak ve düzeltilemeyecek nitelikte bir dava şartı olduğunu, bu sebeple hukuki yarar eksikliği sebebiyle usulden reddedilen davaların zamanaşımını kesmeyeceği gibi, TBK m.158'in uygulanmasına da cevaz vermeyeceği yönünde kararlar vermekte ve bunun dairelerinin yerleşik uygulaması olduğunu belirtmekteydi.⁷⁰ Ancak söz konusu daire 2019 yılı itibarıyla bu konudaki içtihadını değiştirmiştir. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 2019 yılı sonrasında verdiği kararlara göre, görev ve yetki de hukuki yarar gibi dava şartı olup, görev ve yetki bakımından dava şartı eksikliği sebebiyle verilen ret kararından sonra altmış günlük ek süre tanınmasına imkân veren Kanun'un, aynı kapsamda sayılan hukuki yarar eksikliği sebebiyle ret halini "düzeltilemez bir yanlışlık" olarak kabul ettiğini söylemek adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü

⁶⁹ Y. İBK E.2019/5, K.2022/1, T.18.02.2022, R.G 04.11.2022 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 18.04.2025).

⁷⁰ Y. 22. HD E.2018/15434, K.2018/25756, T.29.11.2028 (Lexpera, E.T. 20.03.2026).

ile bağdaşmayacaktır. Bu sebeple, belirsiz alacak davası olarak açılmasında hukuki yarar olmadığı halde belirsiz alacak davası olarak açılan davanın hukuki yarar yokluğu sebebi ile usulden reddedilmesi durumunda, bu hatanın “düzeltilebilir bir yanlışlık” olduğunun kabulüyle, sonradan aynı taleplerle açılan davada davacının 6098 Sayılı Kanun’un 158. maddesinde düzenlenen ek süreden faydalanması gerektiği kabul edilmelidir.⁷¹

Sonuç olarak bu durumda hukuki yarar eksikliğinin yeni açılacak bir dava ile düzeltilebileceği, bir başka ifadeyle davacı tarafın, aynı davalıya karşı tam eda ya da kısmi dava açmak suretiyle hukuki yarara ilişkin yanlışlığı giderebileceği, bu durumda da davacının TBK m.158’de tanınan ek süreden faydalanabileceğini söylemek gerekecektir.⁷²

h. Dava şartı arabuluculuk yoluna başvurulmadan dava açılması durumu

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 18/A f.2’ye göre davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya

⁷¹ Y. 22. HD E.2019/7815, K.2019/19996, T.24.10.2019; Y. 22. HD, E.2016/27790, K.2020/825, T.21.1.2020 (Lexpera Hukuk Otomasyonu, E.T. 20.03.2026). Y. 22. HD, 21.1.2020, E.2020/27790, K.2020/825 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 24.02.2026); Y. 22. HD 29.11.2018, E.2018/15434, K. 2018/257566 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 25.02.2026). Aynı görüşte Fikret Eren/Ünsal Dönmez, *Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt III, m.83-206*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2023, s.2690; Mustafa Alp, “Belirsiz Alacak Davasının Usulden Reddi Üzerine TBK Madde 158 Uyarınca Ek Süre İçin Dava Açılabilmesi”, *Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Sicil İş Hukuku Dergisi*, S.45, 2021, s.220; Simil, s.110. Buna karşın öğretide bazı yazarlar davanın belirsiz alacak davası koşullarının bulunmadığı gerekçesiyle reddi halinde, davacının TBK m.158 hükmünden yararlanmasının mümkün olmadığını, zira davanın belirsiz alacak davasının koşulları bulunmadığı gerekçesiyle reddinin TBK m.158’de sınırlı bir şekilde sayılmış olan usule ilişkin nedenlerle ret haline girmediğini ileri sürmektedir.⁷¹ Bu yazarlardan bazıları ise bir adım öteye geçerek, TBK m.158’in bir istisna hükmü olduğunu, bu hükümde öngörülen ek süreden yararlanma sebeplerinin sınırlı olduğunu, bu sebeple yorum yoluyla dahi genişletilemeyeceğini ifade etmektedir. Bkz. Kılıçoğlu, s.1149

⁷² Pekcanitez/Simil, C. II, s.1791.

varılmadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

Bu hükme göre davanın yukarıdaki şekilde usulden reddedildiği hallerde dava şartlarına ilişkin kanun hükümleri (HMK m. 114-115) uygulanmayacak; yani dava açmadan evvel arabuluculuk yoluna başvurmayan davacıya mahkeme HMK m. 115'e göre süre vererek eksikliği gidermesini isteyemeyecek, davayı usulden reddetmek zorunda kalacaktır.⁷³ Arabulucuya başvuru düzeltilebilir bir usuli eksiklik olduğundan, davacının arabulucuya başvurup süreci başlatması ve sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin tutanakla birlikte tekrar dava açmasına kadar zamanaşımı süresi sona ermişse, davacının TBK m.158 hükmü gereğince altmış günlük ek süreye sahip olacağı söylenmelidir.⁷⁴

Dava şartı arabuluculuk şartının yerine getirilmediği hallerde hâkim tarafından davanın doğrudan, ek süre verilmeden usulden

⁷³ Ali Cem Budak/Mustafa Okan, Yağcı, "Mevsimsiz Dava: Davanın Vaktinden Önce Açılması", *Adalet Dergisi*, 2023/1, 70. Sayı, s.24. Yazarlar ayrıca davacı dava açmadan önce arabuluculuk yoluna başvurmamış olsa bile mahkemenin davanın başında, ön inceleme aşamasında (HMK m. 138) verdiği bir haftalık kesin süre içinde arabuluculuğa başvurulması ve bu bir haftalık süre içinde elde edilen anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın mahkemeye sunulması halinde davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle reddedilmeyeceği görüşündedirler.

⁷⁴ Y. 9. HD, E.2024/12159, K.2024/13820, T.10.10.2024; Y. 9. HD E.2023/16578, K.2024/1424, T.25.1.2024 (Kazancı Hukuk Otomasyonu. E. T. 03.01.2026); İstanbul BAM 45. HD E.2020/1325, K.2020/76, T.7.10.2020 (Lexpera, E.T. 20.03.2026).

reddedilmesi halinde TBK m.158'in uygulanacağını kabul edilmesi karşısında, TBK m.158'de geçen "düzeltilebilir yanlışlık" ifadesinin sadece HMK m.115 anlamında hâkimin eksikliğin giderilmesi için süre verdiği hallerle sınırlanmaması gerektiğini kabul etmek gerekecektir.

Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, zorunlu arabuluculukta 6325 sayılı Kanun m.18/A f.15'e göre, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçecek sürede zamanaşımı ve hak düşürücü süre işlemeyecektir. Aynı hükmün dördüncü fıkrasına göre arabuluculuk başvurusu, uyuşmazlığın konusuna göre yetkili mahkemenin bulunduğu yer arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen yazı işleri müdürüne yapılır. Arabuluculuk başvurusunun yetkili olmayan bir büroya yapılması halinde arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Karşı taraf en geç ilk toplantıda, yetkiye ilişkin belgeleri sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, en geç bir hafta içinde yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı büro tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir... Yetki itirazının kabulü durumunda kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi yetkili büroya başvurma tarihi olarak kabul edilir. Burada sorulması gereken, bir hafta içinde arabulucuya başvurulmaması halinde, yeniden arabuluculuk bürosuna başvuruluncaya kadar zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin sona ermesi halinde, başvuran tarafın ek süreye sahip olup olmayacağıdır. Kanaatimizce burada davanın yetkili veya görevli olmayan mahkemede açılması halinde davacıya ek süre imkânı veren TBK m.158'in kıyasen arabuluculuk sürecine de uygulanması gerekecektir.

i. Tahkim sözleşmesi bulunmasına rağmen mahkemede açılan davalar

Taraflarca HMK 412'ye uygun bir şekilde yapılmış, geçerli bir tahkim anlaşması yapılmış olmasına rağmen, davanın mahkemede

açılmış olması halinde davalı HMK m.413'e göre tahkim ilk itirazını sürebilecektir. Bu durumda mahkeme, tahkim itirazını kabul ederse davayı usulden reddedecektir. Bu durumda tahkim itirazı kabul edilinceye ve dava usulden reddedilinceye kadar geçen süre içerisinde zamanaşımı süresinin dolması veya hak düşürücü sürenin geçmesi halinde davacının TBK m.158'e göre ek süreye sahip olacağı söylenmelidir. Zira bu halde verilecek ret kararından sonra davacının davaya devam edebilme imkânı bulunduğundan, burada düzeltilebilecek bir yanlışlık olduğu kabul edilmelidir.⁷⁵

j. Anonim şirketlerde sorumluluk davası açılmadan önce genel kurul kararı alınmamış olması

Eski 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun aksine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda, anonim şirketlerde şirketin yönetim kurulu üyelerine karşı açacağı sorumluluk davası genel kurul kararı alınması şartına bağlanmamıştır. Ancak TTK m.479 f.3/c hükmünde, ibra ve sorumluluk davası açılmasına ilişkin genel kurul kararlarında pay sahiplerinin oyda imtiyaz hakkının geçerli olmayacağı belirtilmesi sorumluluk davası açılmasında bir genel kurul kararı bulunması gereğini ortaya koymuş ve bu durum öğretide eTTK uygulamasının devam edip etmediği konusunda farklı görüşlerin ileri sürülmesine sebep olmuştur. Bazı yazarlar⁷⁶ ve bu arada Yargıtay⁷⁷ genel kurul kararı

⁷⁵ Pekcanitez/Simil, C.II, s.1790. Yazarlar ayrıca altmış günlük ek sürede zamanaşımının dolma tehlikesinin bertaraf edilebilmesi için devlet mahkemesinde açılan dava ile tahkimde açılan davanın aynı olması gerektiğini, aynı olmadığı takdirde ek süreden faydalanma imkânı bulunmadığını ifade etmektedirler. Aynı yönde bkz. Kılıçoğlu, s.1147; Erdem, s.316.

⁷⁶ Abuzer Kendigelen, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, 3. Bası, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2016, s.308, dn.164; Mehmet Bahtiyar, "Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu", Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, Prof. Dr. Seza Reisoğlu'na Armağan, Ankara, 2016, s.406.

⁷⁷ Y. 11. HD E.2024/5398, K.2024/9070, T.16.12.2024 (Lexpera, E.T. 21.03.2026); Y. 6. HD E.2023/336, K.2023/3974, T.29.11.2023 (Lexpera, E.T. 21.03.2026); Y. 11. HD E.2018/4755, K.2019/5675, T.23.9.2019 (Lexpera, E.T. 21.03.2026).

alınma zorunluluğunun yeni TTK döneminde de devam ettiği görüşündeyken; bazı yazarlar ise TTK m.479 f.3/c hükmünün genel kurul kararı alınmasını dava şartı niteliğine getirmeyeceğini ifade etmektedir.⁷⁸

Bu çalışma kapsamında kalmaması sebebiyle söz konusu tartışmaya girmemekle birlikte, genel kurul kararının dava şartı olarak kabul edilmesi halinde dahi, sorumluluk davalarında genel kurulda alınmış bir karar var ise bunun ibrazının sağlanması, yoksa bu eksikliğin giderilmesi için davacıya HMK m.115 f.2 uyarınca uygun süre verilmesi, nihayet bu süre içerisinde genel kurul kararı alınmadığı takdirde davanın dava şartı eksikliği sebebiyle usulden reddedilmesi gerekeceğinden,⁷⁹ burada düzeltilebilir bir eksikliği bulunduğu kabul edilmesi gereken ve davacının TBK m.158'deki ek süreden yararlanabileceği söylenebilecektir.⁸⁰

2. Davanın açılmamış sayılması

a. Davanın açılmamış sayılmasına yol açan haller

Davanın açılmamış sayılması, açılan davanın taraflarınca uzun süre takipsiz bırakılmasının veya yapılması gereken işlemlerin yapılmamasının ortaya çıkarabileceği sakıncaları ortadan kaldırmak amacıyla öngörülen usul hukukuna ilişkin bir kurumdur.⁸¹ Davanın açılmamış sayılmasını gerektiren haller 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çeşitli hükümlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu hükümlere göz atıldığında, davanın açılmamış

⁷⁸ Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, 13. Bası., Vedat Kitabevi, İstanbul, 2014, N.601 vd.; Necla Akdağ-Güney, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, Vedat Kitabevi, İstanbul, 2012, s.218.

⁷⁹ YargY.ıtay 11. HD E.2021/2908, K.2022/4792, T.13.6.2022 (Lexpera, E.T. 21.03.2026).

⁸⁰ Aynı sonuca 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m.98'in yaptığı yollama sebebiyle kooperatif yönetim kurulu üyesi aleyhine açılacak sorumluluk davası bakımından da varılabilecektir.

⁸¹ Emel Elgün, *Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s.171.

sayılmasına yol açan hallerin genellikle taraflara yüklenen usuli işlemlerle ilgili olduğu görülmektedir.

HMK m.20'ye göre "Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi halinde, taraflardan birinin, bu kararın verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden (...) ⁸² süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş olması ise, kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi halde dava açılmamış sayılır ve görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkemece bu konuda resen karar verilir. Bunun yanı sıra süresi içinde gerekli temsil ve izin belgelerinin (HMK m.54) ve vekaletin aslını ya da onaylı suretinin (HMK m.77) dosyaya sunulmaması, dava dilekçesindeki bazı eksikliklerin (HMK m.119 f.1 b, c, ç, ğ ve h bentlerinde sayılan hususların) süresinde tamamlanmaması (HMK m.119 f.2), tarafların duruşmaya gelmemesi sebebiyle işlemden kaldırılan dosyanın üç ay içerisinde yenilenmemesi (HMK m.150 f.5) ve son olarak basit yargılama usulüne tabi davalarda işlemden kaldırılmasına karar verilmiş olan dosyanın yenilenmesinden sonra takipsiz bırakılması hallerinde dava açılmamış sayılır.

Davanın açılmamış sayılması, bu konuda bir davanın bulunmadığı anlamına gelmektedir. Davanın açılmamış sayılması kararı geriye etkili olacak, bu kararın kesinleşmesiyle birlikte maddi hukukta bu dava hiç açılmamış gibi sonuçlar doğacaktır. HMK m.150 f.7'e göre hangi sebeple olursa olsun açılmamış sayılan davadaki talep dahi vaki olmamış sayılmaktadır. Alacaklının alacağını dava yoluyla talep etmesi zamanaşımının kesilmesi sonucunu doğurduğundan ve bu hükme göre davanın açılmamış sayılmasına karar verildiğinde talep vaki olmamış sayıldığından, bu kararla açılan davanın zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin korunması etkisi son bulacaktır. Bu nedenle de böyle bir durumda TBK m.158'deki ek süre gündeme gelecektir.

⁸² Anayasa Mahkemesinin 10.2.2016 tarihli ve E.2015/96, K.2016/9 sayılı kararı ile "... bu karar verildiği andan kesin ise bu tarihten..." ibaresi iptal edilmiş, bu kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı 23.2.2016 tarihinden başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi hüküm altına alınmıştır.

b. TBK m.158'deki ek süre bakımından davanın açılmamış sayılması

TBK m.154 alacağına kavuşmak için icra takibi ya da dava yoluna başvuran alacaklının, özellikle uzun süren yargılama süreci sona erinceye kadar alacağın zamanaşımına uğrama tehlikesine karşı korunması amacıyla getirilmiştir. Bu hükme göre dava açıldığı anda zamanaşımı kesilecektir. Bu sonucun doğabilmesi için tevzi edilerek kaydedilmesi, elektronik ortamda açılıyorsa dava dilekçesinin sisteme kaydedilmesi yeterlidir olup, ayrıca dava dilekçesinin davalıya tebliğ edilmesi gerekmemektedir.

TBK m.158 hükmü, zamanaşımının kesilmesine ilişkin TBK m.154 hükmüyle yakın ilişki içerisindedir. Zira davanın usulen doğru açılması neticesinde zamanaşımının kesildiği durumlarda TBK m.158'in sağladığı korumaya ihtiyaç kalmayacaktır. Dolayısıyla TBK m.158'in uygulanabilmesi, davanın açılmasına rağmen zamanaşımının kesilmediği durumlarda gündeme gelecek, ancak bu hallerde davacı ilave bir korumaya ihtiyaç duyacaktır. Böyle bir durumla ise açılan davanın usulden reddi ve açılmamış sayılması hallerinde karşılaşılabilecektir. Açılan dava usuli bir sebeple reddedilirse, dava açıldığı anda kesilen zamanaşımı hiç kesilmemiş gibi işlemeye devam edecektir. Davanın açılmamış sayılmasında da durum farklı değildir. Aralarındaki fark, davanın usulden reddedilmesine mahkemenin karar vermesi gerekmesi ve bu kararın kurucu nitelikte olmasına karşın, davanın açılmamış sayılması için mahkemenin bir karar vermesinin gerekmemesi, verilecek kararın kurucu nitelikte olmamasıdır.

Ancak öğretide, davanın açılmamış sayıldığı hallerde davacının TBK m.158'deki ek süreden yararlanamayacağı genel olarak kabul edilmektedir. Bu görüşe göre Türk Borçlar Kanunu m.158 hükmünün hem başlığı hem de metni bu hükmün uygulama alanı bulabilmesi için davanın reddedilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.⁸³ Bu görüşe göre madde metninde sayılan bu dört halde TBK m.158 hükmüne başvurulabilmesi için en önemli şart, davanın usulden reddedilmiş olmasıdır. TBK m.158'de yer alan sebeplerden biri nedeniyle usulden ret

⁸³ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.401.

kararının verilmiş olduğu hallerde hüküm uygulama alanı bulacak, ancak hükümde sayılmayan diğer usulden ret halleri bakımından, bu arada davanın açılmamış sayılmasına karar verilen hallerde, bu hüküm uygulama alanı bulamayacaktır. Zira davanın açılmamış sayılmasının sonuçları, davanın usul ve esastan reddinden farklı olup, davanın açılmamış sayıldığı hallerde davanın açılmasıyla birlikte doğan bazı sonuçların hiç doğmamış gibi ortadan kalkacaktır. Yargıtay'a göre de TBK m.158'de hangi hallerde zamanaşımına ilaveten altmış günlük ek süre verileceği sınırlı bir şekilde sayılmış, ayrıca bu sayılan hususlardan dolayı daha önce usulden davanın reddedilmiş olması koşulu getirilmiştir; bu nedenle de söz konusu düzenlemede davanın açılmamış sayılma ile sonuçlanması haline yer verilmemiş olduğundan, bu hallerde davacı TBK m.158'e göre ek süreden faydalanamayacaktır.⁸⁴

Davanın açılmamış sayılması kararı, mahkemenin bu durumda da işin esasına girmeyerek yargılamayı sona erdirmesi sebebiyle, hukuki niteliği bakımından aynen usulden ret kararı gibi usule ilişkin bir nihai

⁸⁴ Y. 11. HD E.2010/14768, K.2012/4659, T.26.03.2012; Y. 9. HD E.2020/51294, K. 2013/8304, T.11.03.2013; Y. 17. HD E.2018/2322, K.2019/12309, T. 23.12.2019; Y. 11 HD, E.2014/3424, K.2014/9748, T.27.05.2014 (Lexpera, E.T. 28.02.2026). Y. 11. HD, E.2017/1128, K.2019/705, T.24.01.2019 (Lexpera, E.T. 03.03.2026); Y. 17. HD, E.2018/2322, K.2019/12309, T. 23.12.2019 (Kazancı Hukuk Otomasyonu. E.T. 03.03.2026). İstanbul Bölge Adliye 43. Hukuk Dairesi konuyla ilgili verdiği bir kararda, TBK m.158'in yetkili veya görevli mahkemede dava açılmaması veya usulü bir hata yahut yanlışlık nedeniyle davanın usulden reddi halinde, yapılan usuli hatanın, hakkın sukuta ermesinin önüne geçilmesi amacını taşıdığını, Kanununun lafzı, ruhu ve kanun koyucunun amacına göre, davanın takip edilmemesi ve yasal üç aylık sürede yenileme hakkı olduğu halde bu hakkın kullanılmaması nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi halinde uygulama alanı olmadığını belirtmiştir. İstanbul BAM 43. HD, E.2020/786, K. 2022/320, T.17.03.2022 (Lexpera Hukuk Otomasyonu, E.T. 23.03.2026). HMK m.20'de davacıya davasını görevli veya yetkili mahkemeye göndermesi için de ek süre verilmesi, davacının bu süre içerisinde gereğini yapmaması halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi, davacının buna rağmen TBK m.158'deki ek süreden faydalanabilmesi karşısında ilgili hukuk dairesinin gerekçesine katılmak mümkün değildir.

karardır.⁸⁵ Dolayısıyla davanın açılmamış sayılması kararı usulden ret kararıyla aynı sonuçları doğurmaktadır.⁸⁶ Bu sebeple kanaatimizce TBK m.158 hükmünün geniş yorumlanması ve düzeltilebilir bir yanlışlık söz konusu olduğu sürece, sadece davanın usuli bir hata ya da eksiklik sebebiyle usulden reddedildiği hallerde değil, davanın açılmamış sayıldığı hallerde de uygulanması daha doğrudur.⁸⁷ Zira yapılan usuli bir hatanın maddi hukuktan doğan bir hakkı bertaraf etmemesi gerekir.⁸⁸

Öncelikle TBK m.158’de mahkemenin yetkili ya da görevli olmaması halinde alacaklıya ek süre verileceğinin kabul edilmiş olması ve HMK m.20’ye göre bu durunun davanın açılmamış sayılmasına yol açması karşısında, öğretisi ve Yargıtay tarafından savunulan görüşün

⁸⁵ Muhammet Özkes/Nedim Meriç, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, C.III, 16. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2025, s.2415; Murat Atalı/Efe Direnisa, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku*, C.IV, 16. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2025, s.3214; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s.176; Elgün, s.176, 181; Seda Özmmucu, “Davanın Açılmasına Bağlı Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.19, S.2, 2012, s.201; Emre Kıyak, *Türk Hukuk Muhakemesinde Davanın Açılmasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014, s.155; Kantarcıoğlu, s.305, 307.

⁸⁶ Kantarcıoğlu, s.307.

⁸⁷ Aynı yönde Pekcanitez/Simil, C.II, s.1790; Simil, s.110; Alp, s.221; Elgün, s.159; Postacıoğlu/Altay, s.421. Yazarlara göre Kanunumuz davanın açılmamış sayılmasını gerektiren durumlarda, dava zamanaşımının ve hak düşürücü sürenin dolması faraziyelerinde davacıya TBK m.158 ile 60 günlük ek süre içerisinde harcını yatırarak yeniden dava açma olanağını bir telafi mekanizması olarak öngörmüştür. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi de 2005 tarihinde verdiği bir kararda, yasada öngörülen 60 günlük süreden faydalanabilmek için önceki davanın telafisi kabil ve şekle müteallik bir noksan veya vaktinden evvel ikame edilmiş olması sebebiyle reddolunmuş ve bu arada zamanaşımı süresinin dolmuş olması gerektiğini, davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği hallerde davacının eBK m.137’den (TBK m.158) faydalanabileceğini ifade etmiştir. Y. 13. HD 2005/7079, K.2005/11514, T.5.7.2005 (Lexpera, E.T. 22.03.2026).

⁸⁸ Simil, s.111.

kabul edilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Zira hükümde açıkça davanın yetkili ya da görevli olmayan bir mahkemede açılmış olması ihtimalinde alacaklıya ek süre verileceği yazılıyken, aynı sonucun diğer davanın açılmamış sayılması kararının verilmesine yol açan haller için kabul edilmemesi doğru olmayacaktır. Üstelik, mahkemenin yetkisizlik ya da görevsizlik kararından sonra iki haftalık süre içinde davayı görevli veya yetkili mahkemede açsa zamanaşımı ya da hak düşürücü süreyle ilgili hiçbir sorun yaşamayacak olmasına rağmen bu yola başvurmayan davacıya dahi TBK m.158'deki ek süreden faydalanma imkânı verildiği unutulmamalıdır.

Bununla birlikte, davanın açılmamış sayılması kararı verilse de, bu kararın verilmesine yol açan tüm durumlarda dava açıldığı anda alacaklının alacağına kavuşma iradesi mevcuttur ki, Borçlar Hukuku açısından önemli olan da budur. Davanın açılmamış sayılması kararı bu iradenin mevcut olmadığı ya da ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Kanaatimizce TBK m.158'in uygulanması bakımından önemli olan alacaklının herhangi bir hukuki yola başvurarak alacağına kavuşmak anlamında bir adım atmış olup olmadığıdır. Alacaklı bu yola başvurmasına rağmen davanın açılmamış sayılması kararı verilmiş ve bu sırada zamanaşımı sona ermişse, kendisine TBK m.158'e göre altmış günlük süre verilmesi gerekir. Zira tüm bu hallerde davanın açılmamış sayılması usuli bir eksiklikten kaynaklanmaktadır ve bu açıdan davanın usulden reddedilmesi ile davanın açılmamış sayılmasının bir farkı bulunmamaktadır.

Ayrıca, TBK m.158'in salt davanın usulden reddedildiği hallerle sınırlı olarak uygulanması, adaletsiz sonuçların doğmasına da yol açacaktır. Şöyle ki; daha önce izah edildiği gibi, HMK m.52'ye göre medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmayanlar davada kanuni temsilcileri, tüzel kişiler ise yetkili organlar tarafından temsil edilirler. HMK m. 54'e göre açılan davada tüzel kişilerin organları temsil belgelerini dava veya cevap dilekçesiyle mahkemeye vermek zorundadırlar; aksi halde dava açamaz ve o yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamaz. Şu kadar ki, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mahkeme gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mahkeme, tüzel kişinin organlarının bu eksikliği gidermeleri şartıyla dava açmalarına

yahut davayla ilgili işlem yapmalarına izin verebilir. Örneğin zamanaşımı süresinin dolmasına çok az bir süre kala tüzel kişinin organları tarafından temsil belgesi sunulmadan dava açılmışsa, hâkim bu eksikliği gidermeleri için kendilerine süre verebilecektir. Bu süre içerisinde eksiklik giderilirse tüzel kişinin organı yargılamaya ilgili faaliyet gösterebilecek; ancak verilen süre içerisinde bu eksiklik giderilmezse hâkim HMK m.54 f.3 gereğince davanın açılmamış sayılmasına karar verecektir. HMK m.54 f.1 c.1'e göre ise, aslında tüzel kişinin yetkili organı olan ve bu yetkiye dayanarak dava açan kişilerin, dava ya da cevap dilekçesinin ekine temsil belgelerini sunmamaları halinde dava açamayacakları ifade edilmiştir. Söz konusu hükümde geçen "dava açamaz" ifadesi net değildir. Burada sorulması gereken soru şudur: Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 197. maddesine göre dava dilekçesi, tevzi bürosu, ön büro veya tevzi işiyle görevlendirilen yazı işlerine personeline teslim edilmesinin ardından tevzi edilerek kaydedildiği anda, elektronik ortamda açılan davalar ise dava dilekçesinin sisteme kaydedildiği anda dava açılmış sayılacağına göre, bir tüzel kişinin yetkili organının dava dilekçesinin ekine temsil belgelerini sunmaması halinde dava açamayacağına ifade edilmesi ne anlama gelecektir? Söz konusu düzenlemede dava, dava dilekçesinin tevzi edilerek kaydedildiği ya da sisteme kaydedildiği anda açılmış sayılacağına göre, hükümde geçen "dava açamaz" ifadesiyle kastedilenin, böyle bir durumda "davanın açılmamış sayılması" olduğu söylenebilecektir. Keza HMK m.54 f.3'te geçen ifade de bu düşünceyi desteklemektedir.

Durum böyle olunca, bir davanın kanuni temsilci sıfatına sahip olmayan kişi tarafından açılmasının sonucuyla, davanın kanuni temsilci sıfatına sahip olan kişi tarafından açılmasına rağmen, bu kişinin dava dilekçesinin ekine temsil yetkisi eklememesinin sonucu farklılık gösterecektir. Daha önce değindiğimiz üzere, açılan davanın kanuni temsilci sıfatına sahip olmadan, yani örneğin tüzel kişilerin yetkili organı sayılmayan kişiler tarafından açılması halinde, davanın usulden reddi gerekmektedir.⁸⁹ Bununla birlikte gerek öğretisi, gerekse Yargıtay

⁸⁹ Pekcanitez/Taş-Korkmaz, *C.I*, s.671.

bunun düzeltilebilir bir noksanlık olduğunu kabul etmekte, buna bağlı olarak da davanın açılmasıyla usulden reddi arasında zamanaşımı süresi dolmuşsa davacının TBK m.158'deki ek süreden faydalanabileceğini ve altmış gün içerisinde tekrar uyuşmazlık hakkında dava açabileceğini kabul etmektedir. Durum böyle olunca, TBK m.158'in sadece davanın usulden reddedildiği hallerde uygulama alanı bulacağı, buna karşın davanın açılmamış sayıldığı hallerde TBK m.158'in uygulanamayacağını ileri sürülmesi, davanın aslında kanuni temsilci ve dolayısıyla yetkili kişi tarafından açılmasına rağmen, dava dilekçesinin ekine temsil belgesini sunulmadığı hallerde davacının ek süreden faydalanamaması sonucunu doğuracaktır. Bu durumda ise, aslında tüzel kişinin yetkili organı olup da temsil belgesini sunmayan kişiler, aslında hiçbir yetkisi olmamasına rağmen tüzel kişi adına dava açmış kişilere karşı daha dezavantajlı bir duruma sokulmuş olmaktadır ki, bu durumun kabulü mümkün olmamalıdır.

Aynı sonuca vekilin vekâletname sunmadan dava açmasında da varılabilecektir. Yukarıda izah edildiği gibi HMK m.114 f.1/f bendinde vekil aracılığıyla takip edilen davalarda vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne uygun bir vekâletname bulunması dava şartı olarak kabul edilmiştir. Bu durumda kendisine verilen süre içerisinde avukatın vekâletnameyi dosyaya sunmaması halinde dava usulden reddedilecek ve vekâlet ehliyeti eksikliği düzeltilebilir bir dava şartı olarak nitelendirildiğinden TBK m.158 uygulama alanı bulacaktır. Buna karşın HMK m.77'ye göre vekâletnamesinin aslını veya onaylı suretini vermeyen avukat, dava açamayacağı gibi, yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamayacaktır. Şu kadar ki, gecikmesinde zarar doğabilecek hâllerde mahkeme, vereceği kesin süre içinde vekâletnamesini getirmek koşuluyla avukatın dava açmasına veya usul işlemlerini yapmasına izin verebilir. Bu süre içinde vekâletname verilmez veya asıl taraf yapılan işlemleri kabul ettiğini dilekçeyle mahkemeye bildirmez ise dava açılmamış veya gerçekleştirilen işlemler yapılmamış sayılır. Bu durumda avukatın kendisine verilen süre içerisinde vekâletnamesini getirmemesi halinde dava açılmamış sayılacaktır. TBK m.158'in sadece davanın usulden reddi halleriyle sınırlı olduğu, davanın açılmamış sayılacağı hallerde bu maddedeki ek süreden faydalanma imkânının doğmayacağı kabul edildiğinde, vekâlet

ehliyetine sahip olmayan ya da elinde usulüne uygun bir vekâletname bulunmayan bir kimsenin açtığı davada TBK m. 158'in uygulanacağı, buna karşın elinde vekâletname bulunmasına karşın bunu dosyaya sunmayan kimsenin açtığı davada ise TBK m.158'deki ek süreden faydalanılamayacağı söylenmiş olacaktır. Bu ise eline vekâleti olan kimsenin, elinde vekâleti olmayan kimseye oranla daha fazla korunması donucunu doğuracaktır ki, bunun kabulünün de mümkün olmaması gerekir.

Bu örnekler açıkça göstermektedir ki, TBK m.158'deki ek sürenin sadece davanın usulden reddedildiği hallerle sınırlandırılması hükmün amacına aykırıdır. Davanın yeniden açılmasının mümkün olduğu hallerde yapılan yanlışlık düzeltilebilir nitelikteyse, davanın açılmasıyla davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi arasında geçen sürede zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin dolmuş olması halinde alacaklının TBK m.158'deki ek süre hakkına sahip olması gerekir. Bu nedenle davanın usulden reddedildiği hâllerde olduğu gibi, davanın açılmamış sayıldığı hallerde de yapılması gereken, yapılan yanlışlığın düzeltilebilir olup olmadığının tespit edilmesi ve düzeltilebilir bir yanlışlık bulunması halinde TBK m.158'in uygulanmasına izin vermektir.

C. İcra takipleri bakımından değerlendirme

1. Takibin zamanaşımına etkisi

TBK m.154 b.2'ye göre alacaklının başlatacağı icra takibi zamanaşımını kesecektir. Alacağına kavuşmak ve bu amaçla cebrî icra organlarına başvurmak isteyen alacaklının yapması gereken ilk işlem takip talebinde bulunmaktır. Bir icra takibi alacaklı tarafından icra dairesine ya da elektronik ortamda sunulan takip talebi ve harçların yatırılmasıyla başlayacaktır. Alacaklı tarafından usulüne uygun yapılan icra takibinde, icra müdürünün bir hatasından dolayı dosya işlemsiz kalmış olsa dahi zamanaşımı yine kesilmiş olacaktır.⁹⁰

İcra hukukunda takibin yapılmamış sayılmasına dair bir hüküm bulunmaması sebebiyle, icra takibi başlatıldıktan sonra dosyanın

⁹⁰ Y. HGK E.2019/855, K.2020/1001, T.8.12.2020 (Lexpera, E.T. 30.03.2026).

işlemden kaldırılması halinde icra takibi derdest kalmaya devam edecek ve alacaklı yenileme talebinde bulunmak suretiyle aynı takip dosyasında haciz talep edebilecektir. Bu nedenle icra dosyasının işlemden kaldırılmasının kesilen zamanaşımı bakımından bir etkisi olmayacaktır.⁹¹

Gerek takip talebi gerekse tüm icra takip işlemlerinin takip konusu alacak yönünden zamanaşımının kesilmesine neden olmakla birlikte, takip talebi ile zamanaşımının kesilmesi için takip talebinin kanuni unsurları içermesi gerekmektedir. Genel haciz yolu ile takibin başlayabilmesi için alacaklı tarafından icra dairesine sunulması gereken takip talebinin hangi unsurları taşıması gerektiği hususu İcra ve İflâs Kanunu m.58/II ve İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği m.20/II hükümleri ile düzenlenmiştir. Buna göre takip talebinde alacaklıya ve borçluya ilişkin kimlik, adres ve hesap bilgileri, alacağın Türk parasıyla tutarı, varsa faizin miktarı ve işlemeye başladığı gün, senet, senet yoksa borcun sebebi ve takip yollarından hangisinin seçildiğinin gösterilmesi gerekir. İcra müdürü takip talebinin İİK m.58 f.2'de sayılan şartlara uygun olduğuna karar verirse ödeme emri düzenleyecek ve borçluya gönderecektir.

Ödeme emrinin alacaklının takip talebine uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ödeme emrinin takip talebine aykırı olarak düzenlenmesi şikâyet sebebi teşkil edecek olup, böyle bir durumun varlığı halinde ödeme emri süresiz şikâyet yoluyla icra mahkemesi tarafından iptal edilecektir. Örneğin takip talebinde faize ilişkin bir talep olmamasına rağmen, icra müdürü tarafından düzenlenen ödeme emrinde faize yer verilmesi halinde bu durum şikâyet konusu yapılabilecek ve ödeme emri iptal edilecektir. Ancak bu iptal kararının takip talebiyle kesilen zamanaşımına bir etkisi bulunmamaktadır.⁹² Bu nedenle de böyle bir durumda TBK m.158'in uygulanmasına gerek olmayacaktır.

⁹¹ Tutumlu, s.204; Y. HGK E.2013/15-169, K.2013/1365, T.18.9.2013 (Lexpera, E.T. 30.03.2026).

⁹² Y. HGK E.2019/855, K.2020/1001, T.8.12.2020 (Lexpera, E.T. 29.03.2026).

Buna karşın takip talebinin İİK m.58 f.2'deki kanuni unsurları taşımamasına rağmen icra müdürü tarafından ödeme emri düzenlenmesi halinde ise sadece ödeme emrinin değil, aynı zamanda takip talebinin iptali söz konusu olacak ve bu durumda iptal edilen takip talebiyle zamanaşımı kesilmiş olmayacaktır. Örneğin İİK m.58 f.2/b.3 gereğince yabancı para alacağının harca esas Türk parası karşılığının gösterilmemesi halinde durum budur. Yabancı paranın aynen tahsilinin talep edilmesi mümkün değildir. İcra ve İflâs Kanunu m.58 f.2/b.3'te yer alan konusu yabancı para alacağı takiplerde, yabancı para alacağının Türk parası karşılığının takip talebinde yer alması zorunluluğuna ilişkin düzenleme emredici niteliktedir ve kamu düzenine ilişkin olarak değerlendirilmesi gerektiği doktrinde ve Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir. Alacağın Türk parası karşılığının takip talebinde ve ödeme emrinde gösterilmesi gerekmesine rağmen, bu şarta aykırı şekilde takip talebinde bulunulması ve buna uygun olarak ödeme emri düzenlenmesi halinde, bu noksanlık kamu düzeniyle ilgili ve devletin hükümlerine haklarına ilişkin olması halinde talebin her safhasında resen dikkate alınacak ve sadece ödeme emri değil takip talebi de iptal edilecektir.⁹³ Böyle bir durumda zamanaşımı kesilmiş sayılmayacağından TBK m.158'in uygulanıp uygulanmayacağı sorusu gündeme gelecektir.

2. TBK m.158 bakımından değerlendirme

Zamanaşımının amacı alacaklının muaccel alacağını elde etme hususunda hareketsiz kalmayıp, bunu takip etmeye yöneltmektir. Kanun'da belirlenmiş süreler içerisinde alacağını takip etmeyen alacaklı, bu hareketsizliğin sonuçlarına katlanacak ve alacağı kavuşamama tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. Alacaklının Kanun'un beklediği hareketi gerçekleştirmesi ise alacağı takip etme hususundaki iradesini ortaya koymak anlamına gelecek ve yapılan işlemle zamanaşımı kesilecektir. Borçlar Hukuku açısından bakıldığında önemli olan

⁹³ Y. HGK E.1999/12-271, K.1999/301, T.12.5.1999; Y. 12. HD E.2023/1565, K.2023/8501, T.11.12.2023; Y. 12. HD E.2008/9944, K.2008/13001, T.19.6.2008 Y. 12. HD E.2009/26581, K.2010/8066, T.5.4.2010 (Lexpera, E.T.29.03.2025).

alacaklının alacağını takip etme konusundaki irade ortaya koymuş olmasıdır.

Yukarıda belirtildiği gibi, takip talebine uygun olmayan ödeme emrinin iptali, takibin ayakta kalmaya devam etmesi sebebiyle kesilen zamanaşımı üzerinde bir etkiye sahip olmayacaktır. Buna karşın ödeme emriyle birlikte takip talebinin de iptali gereken hallerde, iptal edilen takip talebiyle kesilmiş olan zamanaşımı kesilmemiş sayılacaktır. Bu durumda takip talebinin iptali kararının kesinleşmesine kadar geçecek sürede zamanaşımının dolması halinde alacaklının altmış günlük ek süreye sahip olup olmayacağı meselesi ortaya çıkacaktır.

TBK m.158 hükmünün düzenlenme amacının Kanun'da sayılan hallerde alacaklının davasını ikinci kez mahkeme önüne taşıyabilmesine olanak sağlamak ve maddi hukuka ilişkin sürelerin dava hakkının kullanımının önüne geçmesini engellemek ve doğabilecek adaletsizliklere meydan vermemek olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kanun koyucunun davalar için alacaklıya sağladığı bu imkânın icra takipleri için de geçerli olmaması için herhangi bir neden bulunmamaktadır.⁹⁴ Zamanaşımına ilişkin düzenlemelerin temelinde kendi alacağına uzun süre kayıtsız kalan kimsenin bu hakkının korunmasına artık gerek olmadığına ilişkin bir düşünce yatmaktadır. Bu nedenle alacağını tahsil etme konusunda girişimde bulunan alacaklının sırf şekil eksikliği nedeniyle hak kaybına uğratılmaması gerekir.⁹⁵ Buna göre bir takip talebi alacaklının kimliği yeteri kadar belirtilmediği için reddedilmiş veya bir ödeme emri aynı sebeple iptal edilmiş olursa, bu arada zamanaşımı süresi dolmuş olsa bile alacaklının altmış günlük bir ek süreden faydalanması gerekecektir.⁹⁶ Nitekim Yargıtay da takibin iptali halinde alacaklının TBK m.158'den faydalanabileceğini belirtmiştir.⁹⁷ Yargıtay ayrıca

⁹⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s.1063

⁹⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s.1063; Erdem, s.324; Akçay, s.140;

⁹⁶ Erdem, s.324, 325.

⁹⁷ Y. 13. HD E.2015/22240, K. 2015/23116, T.2.7.2015 (Lexpera, E.T. 30.03.2026). Söz konusu kararda davacının senedi zamanaşımı süresi dolmadan icraya koyduğu, bu takibe karşı açılan iptal davası kesinleştikten itibaren TBK m.158 hükmü uyarınca 60 günlük ek sürede ilamsız icra yoluyla icra

yabancı para alacağı için yapılan genel haciz yoluyla takibe yapılan itiraz sonrasında açılan itirazın iptali davasında, takip talebinde ve ödeme emrinde yabancı para alacağının TL karşılığının gözetilmemiş olması sebebiyle davanın reddedilmesi halinde, bunun usulden ret olduğunu ve hükmün kesinleşmesinin ardından açılacak alacak davasında, eğer arada geçen süre içerisinde zamanaşımı süresi sona ermişse, alacaklının TBK m.158'deki süreden faydalanabileceğini kabul etmektedir.⁹⁸ Böylelikle Yargıtay itirazın iptali davasının açılabilmesi için geçerli takip talebi ve ödeme emrinin bulunmasını bir ön koşul olarak kabul etmiştir.

takibine başladığı, bu durumda zamanaşımı süresinin dolduğundan bahsedilemeyeceği ifade edilmiştir.

⁹⁸ Y. 15. HD, E.2015/1078, K.2015/3483, T.18.06.2015 (Lexpera, E.T. 01.02.2026). Söz konusu karar şöyledir: *“Davacının karar düzeltme istemi üzerine bu defa yeniden yapılan incelemede; dava konusu alacağın tahsili için davacı alacaklı tarafından davalı borçlu aleyhine 18.03.2003 tarihinde Ankara 12. İcra Müdürlüğü'nün 2003/2195 Esas sayılı dosyasıyla ilamsız icra takibine geçildiği, davalı borçlunun itirazı üzerine takibin durduğu, davacı tarafından davalı aleyhine 09.07.2003 tarihinde itirazın iptali davası açıldığı, davanın görüldüğü Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 10.11.2005 tarih 2003/882 Esas, 2005/420 Karar sayılı ilâmiyle davanın reddine karar verildiği, red gerekçesi olarak da takip talebinin ve ödeme emrinin İİK'nin 58/3 ve 60. maddesine aykırı düzenlenmiş olmasının, takip talebinde ve ödeme emrinde yabancı para alacağının TL karşılığının gözetilmemiş olmasının gösterildiği, taraf vekillerinin temyizi üzerine kararın Dairemizin 28.05.2009 tarih 2009/176 Esas, 2009/3195 Karar sayılı ilâmiyle onandığı, onama ilâmının en son 30.06.2009 tarihinde tebliğ edildiği, yasal süresi içinde karar düzeltme yoluna başvurulmadığından, kararın 16.07.2009 tarihinde kesinleştiği, eldeki alacak davasının 24.08.2009 tarihinde 818 sayılı BK'nın 137. maddesinde öngörülen 60 günlük ek süre içinde açıldığı anlaşılmıştır. İtirazın iptali davası takip talebindeki ve ödeme emrindeki şekle aykırılık nedeniyle usulden reddedildiğinden ve ret gerekçesine göre eldeki alacak davası BK'nın 137. maddesinde öngörülen 60 günlük ek süre içerisinde açılmış bulunduğu davalının karar düzeltme itirazları yerinde görülümüş, Dairemiz bozma ilâmının kaldırılarak taraf vekillerinin karara yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi gerekmektedir.”*

3. Takip yolunun değiştirilmesi halinde durum

TBK m.154'e göre alacaklının icra takibinde bulunması halinde zamanaşımı kesilecektir. TBK m.157 f.2'ye göre ise zamanaşımı icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemten sonra yeniden işlemeye başlayacaktır. İİK m.43 f.1'de TTK gereğince tacir sayılan veya tacir olmadıkları halde iflasa tabi buldukları bildirilen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında iflas yoluyla takibin yapılabileceği, şu kadar ki alacaklının bu kimseler hakkında haciz yoluyla takipte de bulunabileceği belirtilmiştir. Aynı hükmün ikinci fıkrasında ise bu yollardan birini seçen alacaklıya bir defaya mahsus olmak üzere o yolu bırakıp diğerine yeni baştan müracaat etme hakkı verilmiştir.

Takip yolunun değiştirilmesi yoluna başvurulması halinde, alacaklının ilk yaptığı takiple kesilen zamanaşımının akıbetinin ne olacağı hususunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bazı yazarlar takip yolunun değiştirilmesi halinde eski takiple kesilmiş olan zamanaşımının, bu takip yolunun terk edilmesi sebebiyle ortadan kalkacağını, bu nedenle yeni takibin zamanaşımı süresinin içinde yapılması gerektiğini, aksi takdirde borçlunun zamanaşımı def'ini ileri sürebileceğini ifade etmektedir.⁹⁹ Buna karşın öğretide bir başka görüş ise takip yolunun değiştirilmesi halinde yeni bir takip başlatılmış olmayacağını, takip yolunun değiştirilmesi halinde ilk takiple ortaya çıkan hukuki sonuçların korunacağını, bu sebeple de takip yolunun değiştirilmesinin zamanaşımına bir etkisinin olmayacağını ileri sürmektedir.¹⁰⁰ Yargıtay da konuyla ilgili olarak verdiği kararlarda takip yolunun değiştirilmesinin kesilen zamanaşımını etkilemeyeceğini kabul etmektedir. Dolayısıyla bu görüşün kabul edilmesi halinde TBK m.158'e ihtiyaç olmayacaktır. Ancak aksi görüş kabul edildiğinde takip yolu değiştirilinceye kadar geçecek sürede zamanaşımı süresinin ya da hak

⁹⁹ Üstündağ, s.288

¹⁰⁰ Nazlı Gören-Ülkü, *İcra Hukukunda Ödeme Emri*, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2008, s.73; Mehmet Kodakoğlu, "İcra ve İflas Hukukunda Takip Yolunun Değiştirilmesi (İİK m.42 II)", *Medeni Usul ve İcra İflas Dergisi*, C.5, S.45, 2020, s.61; Yılmaz, s.44; Kardelen Karagüllü, *Takip Yolunun Değiştirilmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s.97.

düşürücü sürenin sonra ermesi ihtimalinde TBK m.158'in uygulanacağını kabul edilmesi gerekecektir.

D. Davanın vaktinden önce açılmış olması

TBK m.158'ye göre ek süre tanınacak haller, davanın mahkemenin görevli veya yetkili olmaması veya düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması sebebiyle reddedilmesiyle sınırlı tutulmamıştır. Bunun yanı sıra davanın vaktinden önce açılmış olması sebebiyle reddedilmiş olması halinde de ek süreden faydalanma imkânı getirilmiştir.

Vaktinden önce dava açılması haliyle birçok durumda karşılaşılabilecektir. Vadeye ya da şarta bağlı borçlarda vade gelmeden ya da şart gerçekleşmeden dava açılması bu durumla ilgili en çok karşılaşılabilecek hallerdir. Bunun gibi, muaccel kira borcunu ödemeyen borçluya borcunu ödemesi için TBK m.315'e göre otuz günlük süre verilmesine rağmen, bu sürenin geçmesini beklemeden tahliye davası açılmasında vaktinden önce açılmış dava söz konusu olacaktır. Ancak davanın erken açıldığı haller bunlarla sınırlı olmamakla birlikte, konumuz açısından bu özellikle vadeye bağlanmış borçlar hakkında vaktinden önce dava açılmış olması özel bir yere sahiptir.

TBK m.149'a göre zamanaşımı alacağın muaccel olmasıyla başlar (f.1). Alacağın muaccel olmasının bir bildirimle bağlı olduğu hallerde, zamanaşımı bu bildirim yapılabileceği günden işlemeye başlayacaktır (f.2). Bu hükümde muacceliyetin bildirimle bağlanması halinde, bildirim yapılabileceği günün geçmesine rağmen bu bildirim yapılmamış olması alacağın muaccel olmasına engel bir durum olarak görülmemiştir. Buna göre borç ilişkisinden doğan alacak hakkının tabi olduğu zamanaşımı süresi, buna ilişkin borcun muaccel olmasıyla başlayacak, bu süre tamamlandığı anda ise zamanaşımına uğrayacaktır.

Muaccel olmayan bir alacak için dava açılması halinde mahkemenin ne şekilde hüküm kurması gerektiği hususunda yaşanan tartışmalar 04.11.2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 18.02.2022 tarih ve 2022/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararıyla son bulmuştur. Bu karara kadar muaccel olmayan alacaklar için dava açılmış olması halinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk

Daireleri arasında görüş ve uygulama farkı bulunmaktaydı. Bazı kararlarda böyle bir davada esastan ret kararı verilmesi gerektiği sonucuna varılırken,¹⁰¹ bazı kararlarda¹⁰² ise usulden ret verilmesi gerektiği ifade edilmekteydi. 2022/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu davacının dava hakkına sahip olmasının dava açabilmesi için yeterli olmayacağı, davacının dava açmakta hukuki yararının bulunması gerektiği, hukuki yararın dava açıldığı anda var olması gerektiği, muaccel olmayan alacak için alacak için dava açılmayacağı, açılırsa bunun hukuki yarar yokluğundan (usulden) reddedileceği, alacağın muaccel hale gelmesinden sonra yeniden dava edilebileceği şeklinde sonuca vararak içtihatları birleştirmiştir.

Buna göre muaccel olmayan bir alacak için vaktinden önce dava açılmış olması halinde bir dava şartı olan hukuki yarar eksikliği sebebiyle davanın usulden reddedilmesi gerekecektir. Bu durumda davacının davasını vaktinden önce açmışsa davası usulden reddedilecek, bu davada kararın kesinleşmesine kadar geçen sürede alacak zamanaşımına uğramışsa alacaklı TBK m. 158'e göre altmış günlük ek süreye sahip olacaktır.

V. EK SÜRENİN BAŞLAYACAĞI TARİH

Ek sürenin ne zaman başlayacağı hususunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüşe göre¹⁰³ ek süre, iki haftalık sürenin bitiminden

¹⁰¹ Y. HGK E. 2017/19-1305, K. 2017/1469, T. 29.11.2017; Y. HGK E.2014/19-93, K. 2015/1777, T. 16.09.2015; Y. 19. HD E.2016/4203, K.2016/14485, T. 09.11.2016 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> E.T. 28.01.2026).

¹⁰² Y. HGK 2011/11-186, K.2011/352 T 25.05.2011; Y. HGK E.2013/14-385, K.2014/100, T.12.02.2014; Y. 14.HD E. 2013/18492, K. 2014/5135, T.26.03.2014; Y. 9. HD E.2017/21929, K.2017/10221, T.12.06.2.17; Y. 22. HD E.2015/14185, K.2017/2197, T.14.02.2017 (<https://karararama.yargitay.gov.tr> E.T: 28.01.2026).

¹⁰³ Baki Kuru, "Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararları Üzerine Yapılacak Muameleler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1967, C.1967, Sayı 1, s. 173 dipnot 53; Postacıoğlu/Altay, s.418; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s.233; Pekcanitez/Simil, C.II, s.1784; Mahmut Bilgen, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s.164; Arslan/Yılmaz/Taşpınar-Ayvaz/Hanağası, s.220; Görgün/Börü/Kodakoğlu,

sonra başlamalıdır. Bir başka görüşe göre¹⁰⁴ ise ek sürenin başlangıcı görevli veya yetkili mahkemeye başvurulması gereken sürenin başladığı tarihtir. Bu görüşe göre HMK m.20'de öngörülen iki haftalık süre ile birlikte TBK m. 158'de öngörülen altmış günlük ek süre de başlar.

HMK m.20'ye göre görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi halinde, taraflardan birinin, bu kararın verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliği anından itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde dava açılmamış sayılacaktır. Buna göre görevsizlik ya da yetkisizlik kararının kesinleşmesinden itibaren iki hafta içinde başvurulması halinde görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilen dosya yeni bir dosya olmayıp, görevsiz veya yetkisiz mahkemede açılan davanın devamı olacaktır. Bu durumda TBK m.158'deki ek süreden

s.115; Simil, s.357; Akçay, s.141. Yargıtay 11. HD E.2007/6252, K. 2008/8679, T. 30.06.2008 (Bilgen, s.168); Yargıtay 11. HD E.2018/547, K. 2018/7393, T. 26.11.2018 (Gümüş, s.1238); Y. 11. HD, E.2019/1090, K. 2020/3439, T.02.07.2020; Y. 11. HD E.2017/393, K. 2018/7393, T.26.11.2018 (Lexpera, E.T. 03.03.2026).

¹⁰⁴ Üstündağ, 178-179; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım, s.74, 75; Feyzioğlu, s.562; Uygur, s.996; Gümüş, s.1238; Erdem, s.314. Yazar aksi görüşün davacıya kanunun öngörmediği on günlük ek bir süre daha tanıdığını ifade etmektedir. Öğretide Kuru maddi hukuka ilişkin bir süre ile usuli bir sürenin birbirine eklenerek yetmiş günlük bir süre elde edilmesinin yasal bir mesnetle gerekçelendirilmesinin mümkün olmadığını; ancak yeni BK m.158'in hak düşürücü sürenin dolması sonucuna da deva olmayı açıkça kabullenmesi ve maddi hukuktan doğan hakkın tabi tutulduğu hak düşürücü süre ile usuli bir yetkinini kullanılmasının tabi tutulduğu hak düşürücü süre arasında bir ayırım yapılmasını kabul etmeye olanak verecek herhangi bir ifade kullanmaması karşısında, ek sürenin iki haftalık süreden sonra başlayacağını yasada kabul edilmiş sayılması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. Umar, s.100. Antalya BAM 11. HD, E:2021/261, K. 2023/63, T.13.01.2023 Ankara BAM 31. HD E.2021/836, K.2021/1009, T. 02.11.2021 (Lexpera, E.T. 03.03.2026).

faydalanmaya da gerek olmayacaktır. İki haftalık süre içerisinde başvurulmaması halinde ise davanın açılmamış sayılması ise kendiliğinden ortaya çıkan bir sonuç olup, mahkemenin bu konuda ayrıca bir karar vermesine gerek bulunmamaktadır.¹⁰⁵ İki haftalık sürenin sonuna kadar dosyanın görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesi talep edilebileceğinden, bu süre sonuna kadar görevsizlik ya da yetkisizlik kararının sonucu belli olmayacaktır. Dolayısıyla ek sürenin başlangıcının, görevli veya yetkili mahkemeye başvurulması gereken sürenin başladığı tarih olduğu söylenemeyecektir.¹⁰⁶

Bahsedilen tartışma davanın görevli veya yetkili olmayan mahkemede açılmış olması halinde verilen görevsizlik ya da yetkisizlik kararının kesinleşmesi durumuyla sınırlı olarak, bu durumda HMK m.20'de davacıya iki haftalık süre verilmesi sebebiyle yaşanmaktadır. Oysa yukarıda izah edildiği üzere, kanunda ek sürenin uygulanacağı haller davanın görevli ya da yetkili olmayan mahkemede açılması sebebiyle reddi haliyle sınırlı değildir. Bunu yanı sıra düzeltilebilir bir eksiklik ya da davanın vaktinden önce açılması hallerinde de davacı şartları varsa ek süreye sahip olacaktır. Bu nedenle davanın düzeltilebilir bir usuli eksiklik ya da vaktinden önce açılması sebebiyle reddi halinde TBK m.158'de öngörülen altmış günlük ek sürenin, ret kararının kesinleşmesiyle birlikte başlayacağını söylemek gerekecektir.¹⁰⁷ Kararın kesinleşmesi ise gerekçeli kararın taraflara tebliğinden itibaren iki haftalık süre içerisinde kanun yoluna başvurulmaması ya da kanun yoluna başvurulması halinde üst mahkeme tarafından verilen onama kararının taraflara tebliğinden

¹⁰⁵ Bununla birlikte HMK m.20, 123 ve 150'de hâkimin kendiliğinden davanın açılmamış sayılmasına karar vereceği belirtilmiştir.

¹⁰⁶ Öğretide davacının iki haftalık süre içerisinde davayı görevli ya da yetkili mahkemede devam ettirme imkânı olduğuna göre, bu süre içerisinde bu yola başvurmayıp görevli ya da yetkili mahkemede yeni bir dava açmasında hukuki yarar bulunmadığı gibi, böyle bir durumda eğer davalı iki haftalık süre içerisinde davanın görevli ya da yetkili mahkemede devam etmesini talep ederse bir derdestlik sorunu dahi olabileceği ifade edilmiştir. Bkz. Pekcanitez/Simil, *C.II*, s.1784, 1785.

¹⁰⁷ Ankara BAM 31.HD E.2021/836, K.2021/1009, T.2.11.2021 (Kazancı Hukuk Otomasyonu, E.T. 27.03.2026).

itibaren başlayacaktır.¹⁰⁸ Bununla birlikte davanın açılmamış sayıldığı hallerde, ek süre davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi anında değil, açılmamış sayılmaya yol açan durumun gerçekleştiği anda başlamalıdır. Zira, yukarıda da ifade edildiği gibi davanın açılmamış sayılmasına ilişkin karar sadece tespit edici nitelikte bir karardır. Son olarak belirtmek gerekir ki, icra takipleri bakımından, icra takibinin/ödeme emrinin iptal edilmesine ilişkin icra mahkemesi kararının kesinleşmesinden itibaren altmış günlük ek süreyi başlatmak gerekecektir.

VI. SONUÇ

TBK m.158'de ek sürenin davanın görevsiz veya yetkisiz mahkemede açılmış olması, davanın düzeltilebilecek bir eksikliğin varlığı sebebiyle veya vaktinden önce açılması sebepleriyle reddedilmesi hallerinde verileceği ifade edilmiştir. Açılan davanın mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması sebebiyle reddedilmesi halinde, bu arada zamanaşımı süresi veya hak düşürücü süre dolmuşsa, davacıya bu hükme göre altmış günlük ek süre verilmektedir.

Davacının hak kaybına uğramaması amacıyla getirilen bu hükmünün uygulama alanıyla ilgili görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bu görüş ayrılıkları hükmün uygulama alanının sadece hükümde sayılan hallerle mi sınırlı olacağı, sadece davanın usulden reddedilmesi sonucunu doğuran hallerde mi ek sürenin verileceği, yoksa davanın açılmamış sayılmasına karar verilen hallerde de ek sürenin verilip

¹⁰⁸ Y. 11. HD, E. 2015/6558, K.2016/2841, T.15.03.2016 (Lexpera, E.T. 01.03.2026). Karar şu şekildedir: *“Uyuşmazlık, mülga BK'nın 137. ve 6098 sayılı TBK'nın 158. maddesinde düzenlenen 60 günlük sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağı noktasında toplanmaktadır. Anılan maddelerdeki ek süreden yararlanmak için karar düzeltme isteminin sonucunu bekleyen davacının, karar düzeltme isteminin ne zaman ret ile sonuçlandığını bilmesi ancak karar düzeltme isteminin reddine ilişkin kararın kendisine tebliği tarihinde mümkün olacaktır. Aksinin kabulü, Anayasa'nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğuracağı gibi bu hakkın bir unsuru olarak 6100 sayılı HMK'nın 27/2-a maddesinde düzenlenen hukuki dinlenilme hakkına da aykırılık teşkil edecektir.”*

verilmeyeceği ve nihayet hükümde sadece dava ve def'i ifadelerinin geçmesi sebebiyle icra takiplerinin de bu hüküm kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği noktalarında toplanmaktadır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, TBK m.158'e göre davacıya altmış günlük ek süre verilebilmesi için, ilk davanın zamanaşımı süresi ya da hak düşürücü süre geçmeden önce açılmış olması ve zamanaşımı süresinin ya da hak düşürücü sürenin altmış günlük sürenin başlangıcından önce dolmuş olması gerekmektedir. Altmış günlük sürenin başlaması gereken tarihte henüz zamanaşımı dolmamışsa, alacaklının korunmaya ihtiyacı olmayacağından kendisine ek süre verilmeyecektir. Bununla birlikte, TBK m.158'deki ek süreden faydalanabilmek için, reddedilen ilk dava ile açılan ikinci davanın konularının aynı olması gerektiği de belirtilmelidir.

Açılan davanın usulüne uygun olduğunun söylenebilmesi ve mahkemenin esas hakkında inceleme yapabilmesi için HMK m.114'te sayılan dava şartlarının bulunması gerekmektedir. HMK m.115 f.2'ye göre mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verecektir. Aynı hükmün ikinci fıkrasına göre ise mahkeme, dava şartı noksanlığının giderilmesinin mümkün olması halinde bunun tamamlanması için kesin süre verecek, bu süre içerisinde dava şartı eksikliği giderilmemişse davayı usulden reddedecektir.

Öğretide davanın açılmamış sayıldığı hallerde davacının TBK m.158'deki ek süreden yararlanamayacağı genel olarak kabul edilmektedir. Yargıtay tarafından da genel olarak kabul edilen bu görüşe göre Türk Borçlar Kanunu m.158 hükmünün hem başlığı hem de metni bu hükmün uygulama alanı bulabilmesi için davanın reddedilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Bu görüşe göre madde metninde sayılan bu dört halde TBK m.158 hükmüne başvurulabilmesi için en önemli şart, davanın usulden reddedilmiş olmasıdır. Ancak davanın esasa girilmeden karara bağlandığı haller usulden retle sınırlı değildir. Davanın açılmamış sayılmasına karar verilen hallerde de işin esasına girilmeyerek yargılama sona erdirildiğinden, davanın açılmamış sayılması kararı, hukuki niteliği bakımından tıpkı usulden ret kararı gibi

usule ilişkin bir nihai karardır ve bu karar da usulden ret kararıyla aynı sonuçları doğurmaktadır. Bu nedenledir ki TBK m.158 uygulaması bakımından davanın açılmamış sayılmasını gerektiren hallerde davanın usulden reddinden farklı bir sonuca varmak doğru olmayacaktır. Bunun ilk nedeni TBK m.158'de mahkemenin yetkili ya da görevli olmaması halinde alacaklıya ek süre verileceğinin kabul edilmiş olması ve HMK m.20'ye göre bu durumun davanın açılmamış sayılmasına yol açmasıdır. Ayrıca davanın açılmamış sayılması kararı verilse de, bu kararın verilmesine yol açan tüm durumlarda dava açıldığı anda alacaklının alacağına kavuşma iradesi mevcuttur ki, Borçlar Hukuku açısından önemli olan da budur. Tüm bunlara ek olarak Ayrıca, TBK m.158'in salt davanın usulden reddedildiği hallerle sınırlı olarak uygulanması, adaletsiz sonuçların doğmasına da yol açacaktır. Tüm bu gerekçelerle TBK m.158'deki ek sürenin sadece davanın usulden reddedildiği hallerle sınırlandırılması hükmün amacına aykırıdır. Bu sebeplerle ek sürenin verilir verilmeyeceği sorusunu cevabı açısından asıl önemli olan ortada düzeltilebilecek bir yanlışlığın bulunup bulunmadığıdır. Bu nedenle davanın usulden reddedildiği hallerde olduğu gibi davanın açılmamış sayılmasına karar verilen hallerde de göz önünde bulundurulması gereken ortada düzeltilebilecek bir yanlışlığın olup olmadığıdır. Yapılan yanlışlık düzeltilebilecek nitelikteyse, davanın usulden reddedilmesiyle açılmamış sayılması arasında bir fark olmaması gerekir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, TBK m.158 hükmünün düzenlenme amacının Kanun'da sayılan hallerde alacaklının davasını ikinci kez mahkeme önüne taşıyabilmesine olanak sağlamak ve maddi hukuka ilişkin sürelerin dava hakkının kullanımının önüne geçmesini engellemek ve doğabilecek adaletsizliklere meydan vermemek olduğundan, kanun koyucunun davalar için alacaklıya sağladığı bu imkânın icra takipleri için de geçerli olmaması için herhangi bir neden bulunmamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Peer-Review: Externes Peer-Review-Verfahren.

Interessenkonflikt: Der/die Autorinnen unterliegt/unterliegen keinem Interessenkonflikt.

Finanzielle Unterstützung: Der/die Autorinnen erklärt/en, dass diese Studie keine finanzielle Unterstützung erhalten hat.

ZUSAMMENFASSUNG

In Art. 158 des Türkischen Obligationen Gesetzbuch (TBK) ist vorgesehen, dass eine zusätzliche Frist gewährt wird, wenn eine Klage aus den Gründen abgewiesen wird, dass sie bei einem unzuständigen oder sachlich unzuständigen Gericht erhoben wurde, dass ein behebbarer Mangel vorliegt oder dass sie verfrüht eingereicht worden ist. Wird eine Klage aus einem dieser Gründe abgewiesen und ist in der Zwischenzeit die Verjährungsfrist oder eine Ausschlussfrist abgelaufen, so wird dem Kläger nach dieser Vorschrift eine zusätzliche Frist von sechzig Tagen eingeräumt.

Hinsichtlich des Anwendungsbereichs dieser Vorschrift, die dem Schutz des Klägers vor Rechtsverlusten dient, bestehen in der Lehre unterschiedliche Auffassungen. Diese Meinungsverschiedenheiten konzentrieren sich insbesondere auf die Fragen, ob der Anwendungsbereich der Norm ausschließlich auf die im Gesetz genannten Fälle beschränkt ist, ob die zusätzliche Frist nur bei prozessualen Klageabweisungen gewährt wird, ob sie auch in Fällen der Entscheidung über die Fiktion der Nichterhebung der Klage zur Anwendung kommt und schließlich, ob aufgrund der ausdrücklichen Erwähnung von Klage und Einrede auch Zwangsvollstreckungsverfahren in den Anwendungsbereich einbezogen werden können.

Zunächst ist festzuhalten, dass nach Art. 158 TBK die Gewährung der zusätzlichen sechzigtägigen Frist voraussetzt, dass die erste Klage vor Ablauf der Verjährungs- oder Ausschlussfrist erhoben wurde und dass diese Frist vor Beginn der zusätzlichen Frist bereits abgelaufen ist. Ist die Verjährung zum Zeitpunkt des Beginns der zusätzlichen Frist noch nicht eingetreten, besteht kein Schutzbedürfnis des Gläubigers, sodass keine zusätzliche Frist gewährt wird. Ferner ist erforderlich, dass der Streitgegenstand der ersten und der zweiten Klage identisch ist.

Damit eine Klage als ordnungsgemäß erhoben gilt und das Gericht eine Sachprüfung vornehmen kann, müssen die in Art. 114 der Türkischen Zivilgesetzbuch (HMK) genannten Prozessvoraussetzungen vorliegen. Nach Art. 115 Abs. 2 HMK hat das Gericht die Klage als unzulässig abzuweisen, wenn es das Fehlen einer Prozessvoraussetzung feststellt. Ist der Mangel behebbare, so setzt das Gericht eine Ausschlussfrist zur Behebung; wird der

Mangel innerhalb dieser Frist nicht behoben, ist die Klage ebenfalls als unzulässig abzuweisen.

In der herrschenden Lehre wird allgemein angenommen, dass der Kläger in Fällen, in denen die Klage als nicht erhoben gilt, nicht von der zusätzlichen Frist nach Art. 158 TBK profitieren kann. Diese Auffassung wird auch von türkischen Kassationsgericht (Yargıtay) weitgehend geteilt. Begründet wird dies damit, dass sowohl die Überschrift als auch der Wortlaut der Vorschrift eine Abweisung der Klage voraussetzen. Demnach ist die prozessuale Abweisung der Klage die zentrale Voraussetzung für die Anwendung der Norm in den im Gesetz genannten Fällen.

Allerdings sind die Fälle, in denen ohne Sachprüfung entschieden wird, nicht auf die prozessuale Abweisung beschränkt. Auch bei Entscheidungen, mit denen festgestellt wird, dass die Klage als nicht erhoben gilt, wird das Verfahren ohne inhaltliche Prüfung beendet. Eine solche Entscheidung stellt ihrer rechtlichen Natur nach ebenso wie die prozessuale Klageabweisung eine prozessuale Endentscheidung dar und entfaltet vergleichbare Rechtswirkungen. Daher erscheint es im Hinblick auf die Anwendung von Art. 158 TBK nicht sachgerecht, in diesen Fällen zu unterschiedlichen Ergebnissen zu gelangen.

Ein Argument hierfür liegt darin, dass Art. 158 TBK ausdrücklich auch für den Fall der Unzuständigkeit des Gerichts eine zusätzliche Frist vorsieht, während nach Art. 20 HMK gerade diese Konstellation zur Fiktion der Nichterhebung der Klage führen kann. Zudem ist in sämtlichen Fällen, die zur Annahme der Nichterhebung führen, maßgeblich, dass der Gläubiger bereits im Zeitpunkt der Klageerhebung den Willen zur Durchsetzung seines Anspruchs hatte, was aus der Perspektive des materiellen Rechts entscheidend ist. Darüber hinaus würde eine Beschränkung der Anwendung von Art. 158 TBK ausschließlich auf Fälle der prozessualen Klageabweisung zu unbilligen Ergebnissen führen.

Aus diesen Gründen widerspricht eine Einschränkung der zusätzlichen Frist auf Fälle der prozessualen Abweisung dem Zweck der Norm. Entscheidend ist vielmehr, ob ein behebbarer Mangel vorliegt. Daher ist sowohl bei der prozessualen Klageabweisung als auch bei der Entscheidung über die Nichterhebung der Klage zu prüfen, ob ein solcher behebbarer Mangel gegeben

ist. Liegt ein solcher Mangel vor, sollte zwischen diesen beiden Entscheidungsformen kein Unterschied gemacht werden.

Abschließend ist festzuhalten, dass der Zweck des Art. 158 TBK darin besteht, dem Gläubiger in den gesetzlich vorgesehenen Fällen die Möglichkeit zu eröffnen, seine Klage erneut vor Gericht zu erheben, und zu verhindern, dass materiell-rechtliche Fristen die Ausübung des Klagerechts vereiteln und dadurch ungerechte Ergebnisse entstehen. Vor diesem Hintergrund besteht kein sachlicher Grund, diese dem Gläubiger für Klagen gewährte Möglichkeit nicht auch auf Zwangsvollstreckungsverfahren zu erstrecken.

KAYNAKÇA

- AKÇAY Ergin. *Türk Borçlar Hukukuna Göre Zamanaşımı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010
- AKKAN Mine ve DİRENİSA Efe, *Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku*, C. I. 16. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2025.
- AKDAĞ GÜNEY, Necla, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu*, Vedat Kitabevi, İstanbul, 2012
- ALANGOYA Yavuz/YILDIRIM Kamil/DEREN-YILDIRIM Nevhis, *Medeni Usûl Hukuku Esasları*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2011 ALP Mustafa, "Belirsiz Alacak Davasının Usûlden Reddi Üzerine TBK Madde 158 Uyarınca Ek Süre İçin Dava Açılabilmesi", *Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Sicil İş Hukuku Dergisi*, S.45, 2021, s. 209-223.
- ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder/TAŞPINAR AYVAZ Sema/HANAĞASI, Emel. *Medeni Usûl Hukuku*, 10. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2024.
- ARSLAN Serkan Aziz, "HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği", *Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, C.16, Özel Sayı 2014, s.943-974.
- ATALI Murat/ERMENEK İbrahim/ERDOĞAN Ersin, *Medeni Usûl Hukuku*, 7. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2024.
- ATALI Murat/DİRENİSA Efe, *Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku C.IV*, 16. Bası, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2025.
- AYAN Serkan, *Zamanaşımının Durması ve Zamanaşımının Kesilmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020
- BAHTİYAR Mehmet, "Anonim Şirket Adına Yönetim Kurulu Üyelerine Karşı Açılacak Sorumluluk Davasında Genel Kurul Kararının Gerekli Olup Olmadığı Sorunu" Prof. Dr. Seza Reisoğlu'na Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2016, s.393-414.
- BECKER Hermann, *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch (Berner Kommentar), Obligationenrecht Band VI, I. Abteilung*

- Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183*, Verlag von Stämpfli & Cie., Bern, 1941
- BERTI Stephen, *Zürcher Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch (Zürcher Kommentar)*, 3. Auflage, Band V/1h/1, *Das Erlöschen der Obligationen*, 3. völlig neu bearbeitete Auflage, Schulthess Verlag, Zürich, 2002
- BİLGİN Mahmut, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020
- BUDAK Ali Cem/KARAARSLAN Varol, *Medeni Usul Hukuku*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2023
- BUDAK Ali Cem/YAĞCI Mustafa Okan, "Mevsimsiz Dava: Davanın Vaktinden Önce Açılması", *Adalet Dergisi*, 2023/1, 70. Sayı, s.17-46.
- ÇONKAR Mustafa Halil, "Sınırlı Aynı Hak Sahibinin İzninin (TTK 1456/2) Malikin Sigorta Tazminatının Tahsili Talebiyle Alacağı Davaya Etkisi Meselesi", *Yürürlüğünün 8. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu - IV - (Tebliğler - Tartışmalar)* 23 Ekim 2020. İstanbul 2021, s.211-253.
- DÄPPEN Robert K., *Basler Kommentar, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, 4. Auflage, Helbing Lichtenhahn, Basel, 2007.
- ELGÜN Emel, *Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011
- ERDEM Mehmet, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, Oniki Levha Yayınevi, İstanbul, 2010
- ERDÖNMEZ Güray, *Pekcanutez Usûl, Medeni Usûl Hukuku, C. I*, 16. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025.
- EREN Fikret/DÖNMEZ, Ünsal, *Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Cilt III, m.83-206*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2023
- Erişir Evrim, *Medeni Usul Hukukunda Taraf Ehliyeti*. İzmir: Güncel Hukuk Yayınları, 2007

- FEYZİOĞLU Feyzi N., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.II, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1977*
- GÖREN ÜLKÜ Nazlı, *İcra Hukukunda Ödeme Emri, Arıkan Yayınları, İstanbul, 2008*
- GÖRGÜN Şanal/BÖRÜ Levent/KODAKOĞLU Mehmet, *Medeni Usul Hukuku, 12. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023*
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2021.*
- KALE Serdar, *Medenî Yargılamada Taraf Ehliyeti, On İki Levha, İstanbul, 2010*
- KALE Serdar, *“Şirketlerin Taraf Ehliyeti”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2012, Cilt 18, S.2, s.119-126.*
- KANTARCIOĞLU Servet *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115. Maddesi Çerçevesinde Medeni Usul Hukukunda Dava Şartlarının İncelenmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024*
- KARAGÜLLÜ Kardelen, *Takip Yolunun Değiştirilmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021*
- KARSLI Abdürrahim, *Medeni Muhakeme Hukuku Ders Kitabı, 2. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2011*
- KENDİGELEN Abuzer, *Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2016*
- KILIÇOĞLU Ahmet, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2025*
- KIYAK Emre, *Türk Hukuk Muhakemesinde Davanın Açılmasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014*
- KODAKOĞLU Mehmet, *“İcra ve İflas Hukukunda Takip Yolunun Değiştirilmesi (İİK m.42 II)”, Medeni Usul ve İcra İflas Dergisi, C.5, S.45, 2020, s.27-70.*
- KORKUT Makbule Serra, *“Türk Borçlar Kanunu'nun 158. Maddesinin Medeni Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, 3 (1), s.111-133.*

- KURU Baki, "Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararları Üzerine Yapılacak Muameleler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1967, C.1967, Sayı 1, 155-181 (Görevsizlik ve Yetkisizlik).
- KURU Baki, *Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt I*, 6. Bası, Demir-Demir, İstanbul, 2001 (Usul)
- KURU Baki. "Dava Şartları". *Ord. Prof.Dr. Sabri Şakir Ansay'ın Hatırasına Armağan*, Ankara 1964, s.109-147 (Dava Şartları).
- KURU Baki/AYDIN, Burak, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Cilt I*, 4. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2025
- NOMER Halûk N., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 17. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020
- ÖNEN Ergun, *Medeni Yargılama Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1979
- ÖZEKES Muhammet/MERİÇ, Nedim, *Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku, C.III*, 16. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2025.
- ÖZMUMCU Seda, "Davanın Açılmasına Bağlı Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C.19, S.2, 2012, s.183-206.
- ÖZTÜRK Muammer Fatih, "Zarar sigortalarında dain-i mürtehin kaydı ve dain-i mürtehin muvafakatinin dava şartı olarak görülmesi kapsamında 11. HD E.2016/15065, K.2017/7332, T.18.12.2017 sayılı kararın incelenmesi", *Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023 (1), s. 85-108.
- PEKCANITEZ Hakan/SİMİL Cemil, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, C.II*, 16. Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2025.
- PEKCANITEZ Hakan/Taş-Korkmaz, Hülya, *Pekcanitez Usûl Medeni Usûl Hukuku, C.I*, 16. Bası, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2025.
- POROY Reha/TEKİNALP Ünal/ÇAMOĞLU Ersin, *Ortaklıklar Hukuku I*, 13. Bası, Vedat Kitabevi, İstanbul, 2014

- POSTACIOĞLU İlhan E., *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, 6. Bası, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1975
- POSTACIOĞLU İlhan E./ALTAY, Sümer, *Medeni Usul Hukuku Dersleri*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020
- SİMİL Cemil, “Yargıtay Kararları Işığında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava İle İlgili Sorunlar”, *Medeni Usûl ve İcra İflas Hukukunun Güncel Sorunları II*. Editör: Prof. Dr. Muhammet Özekes, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019, s.93-115.
- TAŞ KORKMAZ Hülya, *Hukuk Davalarında Gerçek Tarafın Belirlenmesi*, On İki Levha, İstanbul, 2021
- TAŞ KORKMAZ Hülya, “Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu’na Göre Hakimın Belirlediği Süreler ve Bu Sürelerin Hukuki Dinlenilme Hakkı İle İlişkisi”, *Legal Medeni Usul İcra İflas Hukuku Dergisi*, 2008/2, s.409-450.
- TEKİNAY Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993
- TUTUMLU M. Akif, *Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Zamanaşımı ve Zamanaşımı Def’i*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024
- UMAR Bilge, “Medenî Usûl Hukukunda Davanın Dinlenme Şartı Olarak Ehliyet”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1963/3, s.591-619 (Ehliyet)
- UMAR Bilge, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014 (Şerh)
- ÜSTÜNDAĞ Saim, *Medeni Yargılama Hukuku*, 7. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000.
- UYGUR Turgut, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt I, Madde 1-236*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2012
- YILMAZ Ejder, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi 2. Cilt Madde 34-25*, 4. Bası, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021

